

Versterken door Verbinden

Kunst- en cultuurbeleid Nieuw-West 2011 – 2014

© 2010 Marjolijn Boterenbrood

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord portefeuillehouder Kunst en Cultuur, Paulus de Wilt	3
1. Inleiding	4
2. Kaders	6
2.1. Kansen bieden en talent benutten	6
2.2. Tussen twee Kunstenplannen in	6
3. Visie	8
3.1. Verbinding met het sociale, economische en fysieke domein	8
3.2. Persoonlijke ontwikkeling	9
3.3. De ontwikkeling van het gebied	12
4. De rol van het stadsdeel	14
5. Kunst- en cultuurthema's in Nieuw-West	16
5.1. Talentontwikkeling	16
5.1.1. Cultuureducatie	20
5.1.2. Brede talentontwikkeling	22
5.2. Community art	23
5.3. Festivals	25
5.4. Culturele knooppunten	28
5.5. Broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen	30
5.6. Beeldende kunst	33
6. Financiële inzet	37
6.1. Budget en bezuinigingen	37
6.2. Begroting	38
Bijlagen	40
A. Literatuurlijst	41
B. Cultuur in Nieuw-West	45
Advies ten behoeve van het nieuwe cultuurbeleid in Stadsdeel Nieuw-West De Stad bv, augustus 2011	

VOORWOORD

“Hier in Nieuw-West is nog plek voor wilde plannen en innovatieve ideeën”.

Dit zei een Amsterdamse kunstenares tegen me tijdens een rondleiding in het voormalige ACTA gebouw. Zij kwam met honderden jonge kunstenaars de nieuwste broedplaats in Nieuw-West bekijken. De organisatoren waren verrast door de stormloop van kandidaten die zich willen vestigen in het tijdelijke gebouw. De aantrekkingskracht van Nieuw-West op deze jonge mensen is groot: hier is nog veel te ontdekken; hier is ruimte voor sociale en economische groei, misschien wel meer dan elders in Amsterdam; en in Nieuw-West woont een cultuurrijke populatie met onontdekt creatief talent. Een kansrijke omgeving dus voor cultureel ondernemers.

Door het programma ‘Koers Nieuw West’ is er de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in kunst en cultuur. Met het voortijdig beëindigen van dat programma is veel van de investering in het cultureel ondernemerschap en de cultuurbeoefening van bewoners op losse schroeven komen te staan. De voormalige projecten waren verbonden aan doelstellingen zoals cultuurparticipatie, talentontwikkeling, of als onderdeel van de transformatie van de wijk. Tot voor kort ging dat goed, dankzij de flinke stroom geld. Maar nu de bronnen zijn opgedroogd, is er minder tijd voor overleg en coördinatie tussen stadsdeel en stakeholders. Gelukkig is de wereld van kunst en cultuur in Nieuw-West dynamisch, veerkrachtig en inventief. Het afgelopen jaar is hard gewerkt om een nieuw beleid te ontwikkelen, met medeneming van wat er tijdens Koers Nieuw West is opgebouwd.

In de voorliggende nota staat aangegeven hoe we het nieuwe beleid voor ons zien en wat we de komende jaren willen bereiken. Misschien is het goed ook hier nog eens te benadrukken dat veel van deze voorstellen alleen uitgevoerd kunnen worden indien het bij de begrotingen mogelijk blijkt er geld voor vrij te maken. Vaststelling van de nota betekent dus nog niet dat tot uitvoering daarvan besloten is.

Ter afsluiting nog een tweede voorbeeld waaruit voor mij duidelijk de stimulerende kracht van kunst en cultuur blijkt. Per jaar volgen meer dan 700 jongeren een workshop muziek, dans of nieuwe media bij Studio West. Hun ervaringen geven zij weer door aan andere leeftijdsgenoten in Nieuw-West. De jongeren ontwikkelen nieuwe vaardigheden, werken aan hun eigenwaarde en slagen er zelfs in om er hun beroep van te maken. Als zij zichzelf op deze manier overstijgen, dan heeft dat een positieve uitstraling op buurtbewoners en kan een wijk zelfs in de lift komen. De investering in kunst en cultuur wordt in dat geval dubbel en dwars terugverdiend. Versterking van de buurt door verbindingen op het persoonlijke vlak. Dat is de weg die wij willen inslaan met dit kunst- en cultuurbeleid voor Nieuw-West.

Paulus de Wilt
Portefeuillehouder Kunst & Cultuur

1. INLEIDING

Nieuw-West is een stadsdeel met potentie: het is groen, er is ruimte voor experiment en het is volop in beweging. Nieuw-West wordt een multifunctioneel stadsdeel waar mensen kunnen wonen, werken en recreëren. Het stadsdeel zet zich in voor een sterk, sociaal, veilig en ondernemend Nieuw-West.

Sinds 1996 wordt geïnvesteerd in de fysieke, sociale en economische ontwikkeling om deze potentie volledig te benutten. Koers Nieuw West heeft van 2008 – 2010 de kunst en cultuur in Nieuw-West aangejaagd en ontwikkelingen versneld. Koers Nieuw West was het tijdelijke sociaal en economische programma van de centrale stad en de voormalige stadsdelen Bos en Lommer, Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart. Kunst en cultuur was één van de pijlers en was een integraal onderdeel van de stedelijke vernieuwing.

Kunst en cultuur maken het verschil in dit stadsdeel. Onder kunst en cultuur verstaat stadsdeel Nieuw-West alle artistieke uitingen door personen en organisaties, zonder onderscheid te maken tussen hoge en lage Kunst. Het verbindt mensen en brengt verandering op gang, omdat kunst en cultuur dwars door alle leeftijden en achtergronden heen gaan. In Nieuw-West zijn kunst en cultuur een onderdeel van de persoonlijke ontwikkeling van alle bewoners en het leveren van een waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van het gebied. Het stadsdeel richt zich de komende bestuursperiode op cultureel ondernemerschap, divers cultuuraanbod en cultuurproductie.

Verbinding met het sociale, economische en fysieke domein

Nu de stedelijke vernieuwing stagneert, zijn kunst en cultuur belangrijke middelen om de opgaande lijn van wijken te blijven versterken, zelfvertrouwen en geloof in eigen kracht aan bewoners te geven, de huidige bewoners bij de wijk te betrekken en nieuwe bewoners te laten integreren. De kunst- en cultuuractiviteiten in Nieuw-West bevinden zich op het snijvlak van gebiedsontwikkeling, kunst- en cultuureducatie, talentontwikkeling en (cultureel)ondernemerschap. Zij dragen bij aan de leefbaarheid¹ van wijken, een betere sociaal-economische positie en hogere vastgoedprijzen. Kunst en cultuur behoren tot de voornaamste waardemakende voorzieningen en versterken het positieve effect van sociale en fysieke veranderingen in een wijk.

Kunst en cultuur leiden ook tot vermogensvorming, oftewel de vaardigheid van mensen om zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden². Het creatieve en organiserend vermogen in de wijken verbetert. Culturele programma's leveren hiermee een bijdrage aan het oplossen van de problematiek in de wijken van Nieuw-West.

Er is een positieve relatie tussen een sterk cultureel veld, een sterke creatieve sector en een sterke economie. Kunst en cultuur zorgen voor inspiratie en interactie. De creatieve industrie zet dit om in producten en zorgt voor transactie en toelevering aan de rest van de economie³.

¹ Zoals gedefinieerd door het Ministerie van BZL/WWI in 2011: *Leefbaarheid gaat over hoe mensen de samenstelling van de bevolking in hun buurt waarden, over hoe veilig mensen hun buurt ervaren, over hoeveel overlast en hinder men ervaart, over de kwaliteit van de woningvoorraad, over voorzieningen in de buurt en over de kwaliteit van de publieke ruimte.*

² Brouwer 2011: 11.

³ Brouwer 2011: 21.

Gezamenlijk resultaat

Samenwerking met culturele instellingen, creatieve ondernemers, kunstenaars en de woningbouwcorporaties stond voorop bij de totstandkoming van dit plan. Zij hebben immers hun voelspriet in de wijken en buurten van Nieuw-West. Bovendien is het werk van de meeste van deze partijen stadsdeeloverschrijdend, waardoor zij ook stedelijke en landelijke connecties hebben. Maar ook omdat het culturele veld zelf meer verantwoordelijkheid zal moeten nemen nu de middelen voor subsidiering steeds schaarser worden. Met de personen die bepalend zijn voor het culturele klimaat in Nieuw-West is besproken wat er nodig is om de kunst en cultuur gezamenlijk te behouden en verder te ontwikkelen. Een belangrijke vraag hierbij was hoe we dit organiseren binnen de context van de huidige economische omstandigheden. Zowel het Rijk, de gemeente Amsterdam en stadsdeel Nieuw-West bezuinigen op kunst en cultuur. Daarnaast dreigt de wijkaanpak⁴ tot stilstand te komen.

De Stad bv is door Nieuw-West gevraagd om als onafhankelijke partij het proces te begeleiden dat leidde tot dit beleidsplan. In drie verschillende gespreksrondes in 2011 met de belanghebbenden heeft de Stad bv de wensen en mogelijkheden in het veld vertaald naar een gemeenschappelijk gedragen advies. Het veld is aangemoedigd om zelf verder invulling te geven aan het nieuwe cultuurbeleid. De aanbevelingen van de Stad bv zijn verwerkt in dit beleidsplan. Het advies, inclusief de uitleg over het proces, is te lezen in de bijlagen.

Leeswijzer

In dit beleidsplan kunt u lezen welke kaders (hoofdstuk 2) bepalend zijn voor de visie van Nieuw-West op kunst en cultuur (hoofdstuk 3). Vervolgens worden per kunst- en cultuurthema de doelstellingen en acties benoemd (hoofdstuk 4). Aansluitend leest u over de financiële (hoofdstuk 5) en organisatorische (hoofdstuk 6) uitwerking van het beleidsplan.

⁴ Samen met het Rijk, de gemeente Amsterdam, woningbouwcorporaties, lokale organisaties en bewoners werkt stadsdeel Nieuw-West aan het verbeteren van de aandachtswijken. Deze wijken hebben een opeenstapeling van problemen rond wonen, werken, leren, integreren en veiligheid. Nieuw-West is 1 van de 40 aandachtswijken in Nederland.

2. KADERS

Het kunst- en cultuurbeleid van Nieuw-West vloeit voort uit de ambities van het dagelijks bestuur voor 2011 – 2014. Daarnaast is er een relatie tussen het kunst- en cultuurbeleid van Nieuw-West en dat van de Gemeente Amsterdam. Hoewel er nauwelijks sprake is van verplichtingen vanuit de centrale stad, draagt het beleid in Nieuw-West wel bij aan de realisering van de ambities van de Gemeente Amsterdam.

2.1. Kansen bieden – talenten benutten

In 2010 heeft het dagelijks bestuur van Nieuw-West haar ambities verwoord in het bestuursprogramma *Kansen bieden – talenten benutten*. Voor kunst en cultuur heeft het dagelijks bestuur de volgende resultaten voor ogen:

1. Deelname aan kunst en cultuur: het stadsdeel wil op de eerste plaats dat bewoners mee kunnen doen aan activiteiten rond kunst en cultuur. Tegelijkertijd creëert Nieuw-West kansen om kunst- en cultuurconsumenten uit de rest van de stad aan te trekken.
2. Culturele manifestaties: festivals: het uitgangspunt van het stadsdeel is bestaande festivals continueren en versterken.
3. Broedplaatsen: ondernemerschap en productie: het stadsdeel zet in op uitbreiding van het aantal broedplaatsen. Waar mogelijk worden in de broedplaatsen woon-, restaurant- en hotelfuncties geïntegreerd.
4. Evenementen in Nieuw-West: het stadsdeel stelt in 2011 een evenementenbeleid op dat zich richt op evenementen die van toegevoegde waarde zijn voor Nieuw-West.
5. Erfgoed: Van Eesterenmuseum, exposities en verhalen: het stadsdeel heeft aandacht voor het cultuurhistorisch erfgoed van Nieuw-West.

De eerste drie resultaten zijn verder uitgewerkt in dit beleidsplan. De evenementen en het erfgoed komen op een ander moment aan bod.

2.2. Tussen twee kunstenplannen in

Het kunst- en cultuurbeleid van stadsdeel Nieuw-West loopt van 2011 tot en met 2014. Daarmee sluit het aan op de laatste jaren van het stedelijke Kunstenplan 2009 – 2012 en het nieuwe dat van 2013 tot 2016 loopt.

Kunstenplan 2009 – 2012

Het kunst- en cultuurbeleid van Nieuw-West levert op lokaal niveau een bijdrage aan de realisatie van de volgende ambities van de Gemeente Amsterdam:

1. Talentontwikkeling: een cultuurloopbaan begint met het op jonge leeftijd leren kennen van het eigen talent. Voor elk kind afzonderlijk moet er de mogelijkheid zijn om op zijn niveau zijn talent te ontwikkelen.
2. Laboratorium: innovatie van de culturele sector zelf door middel van experiment en onderzoek.
3. Prachtstad: via kunst en cultuur investeren in de relaties tussen mensen.

Kunstenplan 2013 – 2016

Bij het nieuwe Kunstenplan staat de Gemeente Amsterdam voor de opgave om een kwalitatief en pluriform aanbod van kunst en cultuur in stand te houden, terwijl er flinke bezuinigingen zijn bij de gemeente en de rijksoverheid. Als Amsterdam de lijn van het Rijk volgt, dan blijven de grote nationale instellingen in stand, maar blijft er nauwelijks ruimte voor instellingen die leiden naar die top of instellingen die de belofte in zich dragen in de toekomst zelf tot de top te behoren. De kunst- en cultuursector verliest dan aan verscheidenheid en openheid voor alle Amsterdammers⁵.

Amsterdam moet scherpe keuzes maken en voert daar in 2011 nog een debat over met de kunst- en cultuursector, de stadsdelen en de gemeenteraad. Ook voor Nieuw-West zullen de bezuinigen vanuit de rijksoverheid en de Gemeente Amsterdam gevolgen hebben. Nieuw-West zal meer dan voorheen de verantwoordelijkheid krijgen voor de instellingen in haar gebied, vooral als deze instellingen alleen lokaal van belang zijn.

⁵ Gemeente Amsterdam 2011: 5 – 12.

3. VISIE

Het startpunt voor de visie op kunst en cultuur is de bestaande infrastructuur en de aanwezige culturele instellingen en creatieve ondernemers. Er gebeurt veel in Nieuw-West en er wordt volop geëxperimenteerd. Het broeit en het is divers. Talrijke initiatieven van zowel hier gevestigde kunstenaars als buurtbewoners ontstaan en het aantal broedplaatsen en de hierin werkende kunstenaars neemt toe.

Nieuwe initiatieven stimuleren en versterken wat aanwezig is, is de ambitie van het stadsdeel. Nieuw-West bevordert de samenwerking tussen creatieve ondernemers onderling en ook tussen het culturele veld en (semi) commerciële partijen, zoals woningbouwcorporaties, scholen en sponsors. Deze samenwerkingsverbanden moeten leiden tot een bundeling van de krachten. Het culturele leven in Nieuw-West wordt daarmee zichtbaarder, zodat bewoners en bezoekers meer gebruik zullen maken van het aanbod. Ook kunnen culturele organisaties elkaar helpen bij verdere professionalisering op zowel artistiek als zakelijk vlak.

Projecten en instellingen in Nieuw-West krijgen de kans om te groeien en ingebed te raken in de culturele infrastructuur, zodat ze meer effect kunnen hebben. Wat de effecten zijn van een project op de ontwikkeling van de bewoners is hierbij de centrale vraag.

Om de behoefte van bewoners centraal te stellen en diversiteit te stimuleren, staat Nieuw-West open voor een ruim definitie van kunst en cultuur. Nieuw-West richt zich niet alleen op de traditionele vormen. Het stadsdeel laat de invulling van wat kunst en cultuur is en waar dat plaats vindt over aan het culturele veld zelf.

Het stadsdeel richt zich de komende periode met kunst en cultuur op twee ontwikkellijnen: die van de bewoners (3.1.) en van het gebied (3.2).

3.1. Persoonlijke ontwikkeling

*'Creativiteit in de wereld beperkt zich niet tot de creatieve klasse. Ik ben er heilig van overtuigd dat de sleutel tot het verbeteren van het overgrote deel van onderbetaalde, deels werkloze en misdeelde mensen niet in sociale dienstprogramma's of part time baantjes zit, maar in het aftappen van de creativiteit van deze mensen.'*⁶

Creativiteit reikt natuurlijk verder dan alleen het gebied van kunst en cultuur, maar voor stadsdeel Nieuw-West is creativiteit een belangrijke opbrengst van de deelname aan kunst en cultuur. Het biedt bewoners handvaten om op creatieve wijze vorm te geven aan hun leven. Dit kan zijn door het ontwikkelen van sociale vaardigheden en het omgaan met meningsverschillen. Kunst en cultuur biedt bewoners daarnaast ook de mogelijkheid om vanuit een andere invalshoek hun leef-, woon-, en werkomgeving te bekijken.

Inwoners van Nieuw-West krijgen de kans om zich persoonlijk te ontwikkelen op cultureel gebied. Voor kinderen en jongeren is dit georganiseerd rondom scholen. Volwassenen doen dit in hun vrije tijd en dit vraagt daarom een actieve houding van hen. Het stadsdeel

⁶ Richard Florida, een Amerikaanse socioloog, bekend om zijn theorie over de rol van de creatieve klasse in stedelijke ontwikkeling, in zijn bestseller *The Flight of the creative class*: 2005: 10.

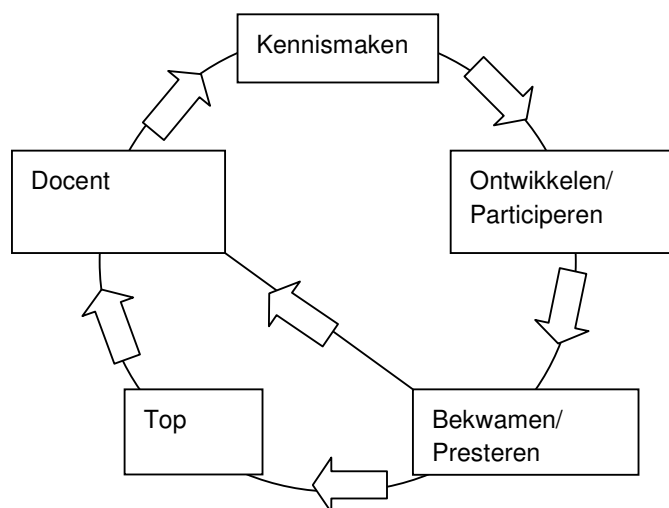
stimuleert dat meer mensen mee doen aan kunst en cultuur. Het kan mensen verleiden om hun eigen talenten te ontdekken en te gebruiken.

Het stadsdeel gaat er vanuit dat ieder mens talenten heeft en dat de meeste mensen talent hebben voor kunst en cultuur. Hiermee wordt dus niet alleen het talent bedoeld waardoor mensen tot de top kunnen komen. Het gaat om basisvaardigheden die elk mens bezit en die gestimuleerd moeten worden om tot bloei te komen. In dit geval gaat het specifiek over het ontwikkelen van vaardigheden op het terrein van kunst- en cultuur.

Een keten van talentontwikkeling

Talentontwikkeling op het gebied van kunst en cultuur is op de lange duur het meest effectief als het aangeboden wordt in een keten. Dit betekent dat in Nieuw-West de faciliteiten zijn voor bewoners om elke keer de volgende stap in hun talentontwikkeling te kunnen zetten. Waar deze faciliteiten niet in Nieuw-West zijn, is bekend waar elders in Amsterdam die faciliteit wel aangeboden wordt. Het stadsdeel investeert in een actief doorgeleiden van jongeren en volwassenen door deze keten. Het is niet zo dat alle bewoners in Nieuw-West alle niveaus moeten doorlopen. Een topprestatie is lang niet voor iedereen weggelegd en niet iedereen heeft die ambitie.

Hieronder volgt een schematische weergave:

Studio West is een goed voorbeeld van een organisatie die er in is geslaagd om te voorzien in alle fases van deze keten. Studio West is een gesubsidieerde organisatie voor talentontwikkeling in Nieuw-West. Jongeren van 13 tot 25 kunnen zich hier volledig ontwikkelen op het gebied van dans, muziek, theater en media.

Kennismaken

Bewoners oriënteren zich in enkele uren op een kunstdiscipline en komen er zo achter of ze ergens aanleg en interesse voor hebben. Kunst en cultuur landt niet vanzelfsprekend bij iedereen. Een praktische toepassing van kunst, zoals mensen die tegenkomen in het dagelijkse leven, is een effectieve introductie voor mensen die weinig vertrouwd zijn met kunst en cultuur. Er kan kennis gemaakt worden met een kunstdiscipline tijdens een open

dag van een instelling, een les op school of een les op een andere locatie in de buurt. De meeste bewoners bevinden zich in deze fase.

Ontwikkelen/ participeren

Als een bewoner geïnteresseerd is in een kunstdiscipline en zich verder wil ontwikkelen kan dit tijdens een cursus of training. Het stadsdeel vindt het belangrijk dat bewoners deze fase in Nieuw-West kunnen doorlopen.

Bekwamen/ presteren

Een volgende stap is dat mensen lid worden van een vereniging of een opleiding volgen in Nieuw-West. Deze fase is extra van toegevoegde waarde, vanwege de sociale contacten en vaardigheden die deelnemers hier op doen. In Nieuw-West zijn enkele podia waar de culturele talenten getoond worden.

Top

Een select groepje kan en wil naar de top. Er zijn weinig topinstellingen in Nieuw-West en daarom worden zij doorgeleid naar een gelegenheid elders in Amsterdam.

Docent

In Nieuw-West krijgen jongeren de kans om van hun creatieve talent hun beroep te maken. Studio West is de eerste organisatie die dit vorm heeft geven. Jongeren kunnen bij Studio West een opleiding volgen om hun eigen kennis en ervaring over te dragen op andere jongeren.

Stimuleren van bewoners en aansluiten bij informele circuits

De afgelopen jaren is er in Nieuw-West voornamelijk geïnvesteerd in het versterken van de culturele (basis)infrastructuur⁷. Het aansluiting vinden bij bewoners en bij de informele circuits staat de komende jaren centraal. Het stadsdeel versterkt de initiatieven die gericht zijn op het ontwikkelen van vaardigheden van bewoners. Van essentieel belang hiervoor zijn kwaliteit van passend aanbod, tijd, vertrouwen en het professioneel begeleiden van bewoners bij hun eigen projecten.

Amsterdammers uit Nieuw-West maken, samen met Noord het minst gebruik van het culturele aanbod in Amsterdam: 74% gaat minimaal één maal per jaar naar een filmvoorstelling of museum of multicultureel festival of dansavond of popconcert. Het meest populair is de film: daar gaat 58% van de bewoners uit Nieuw-West minimaal één maal per jaar naar toe⁸. Het stadsdeel wil bewoners activeren meer gebruik te maken van het culturele aanbod in Nieuw-West.

Het is daarom belangrijk dat het aanbod van de culturele instellingen in dit stadsdeel aansluit bij de beleving van bewoners. De bewoners zijn immers een wezenlijke doelgroep van de instellingen. 'Maak een programma met een gemeenschappelijke uitstraling, iets waar mensen trots op kunnen zijn. Probeer daarnaast eerst die mensen te bereiken die al

⁷ Naar de definitie van de Erasmus Universiteit Rotterdam: *het geheel van accommodaties, organisaties, personen en relaties (netwerken) dat de voortbrenging, verspreiding, afname en kennismaking kunst en cultuur op korte en op lange termijn faciliteert en bepaalt.*

⁸ DO+S 2011: 113.

geïnteresseerd zijn in kunst en cultuur. Werk met iets wat mensen aantrekt en dichtbij hun leefwereld staat. Daarna kan je ze verrassen met iets dat ze niet kennen.⁹

Iedereen heeft, ongeacht zijn of haar achtergrond, kunst- en cultuurtradities. De gevestigde cultuur wordt echter voornamelijk geconsumeerd door hoogopgeleiden. Er is weinig zicht op de informele culturele circuits van mensen met een Marokkaanse, Turkse of Antilliaanse achtergrond¹⁰. Stadsdeel Nieuw-West zoekt aansluiting bij deze circuits en zal culturele instellingen hier ook toe stimuleren.

- **Kunst en cultuur dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling**
- **Het stadsdeel investeert in de keten van talentontwikkeling**
- **Nieuw-West stimuleert bewoners en sluit aan bij informele circuits**

3.2. Ontwikkeling van het gebied

*'Mensen gaan er in Nieuw-West echt voor. Er heerst dezelfde gezonde spirit: een klein Berlijn.'*¹¹

Sinds de start van de projectmatige stedelijke vernieuwing in 1996 wordt gewerkt aan de fysieke, sociaal-maatschappelijk en economische verbetering van Nieuw-West. Door de economische crisis en de bijbehorende bezuinigingen is het tempo hiervan verlaagd. Het is interessant om te zien dat veel bewoners, kunstenaars en cultureel ondernemers dit vacuüm benutten om toch allerlei activiteiten te ontplooiën om zo zelf invulling te geven aan de transitie. Deels op initiatief of ondersteund door gevestigde instellingen, maar net zo vaak in het informele circuit¹².

Met kunst en cultuur versnelde vooruitgang in aandachtswijken

Nieuw-West vindt het belangrijk dat er kunst- en cultuurprojecten en creatieve organisaties gevestigd zijn in de aandachtswijken van dit stadsdeel. Uit onderzoek blijkt dat kunst en cultuur een positieve invloed hebben op de leefbaarheid in aandachtswijken¹³. Deze wijken met veel kunst en cultuur zijn sneller in staat om op sociaal, economisch en fysiek gebied vooruit te gaan dan vergelijkbare andere wijken zonder kunst en cultuur¹⁴.

In Nieuw-West zijn er 10 gebieden die sociaal-economisch onder het Normaal Amsterdam Peil zijn. Hiervan zijn er 3 als urgente aandachtswijken zijn gekenmerkt¹⁵. Deze 10

⁹ Andreas Fleischmann, directeur van jeugdtheaterschool 4West en programmeur van theater de Meervaart, tijdens het koplopergesprek 04.07.2011.

¹⁰ Baarle 2004: 15, 17.

¹¹ Arjen Barel van Bureau Barel in Boelhouwer en Straathof 21.07.2010.

¹² De Stad bv 2011: 3, 4.

¹³ Stichting Cultuurimpuls en NICIS Institute 2011.

¹⁴ Brouwer en Thomsen 2007: 3.

¹⁵ Stadsdeel Nieuw-West 2011: 6,7.

gebieden kennen een stapeling van problemen op het terrein van armoede, scholing, volksgezondheid en andere sociale thema's.

De toegevoegde waarde van kunst in deze aandachtsgebieden is de nadruk die ligt op probleemoplossend werken en het zelforganiserend vermogen van de wijk. Met kunst en cultuur wordt een nieuwe blik geworpen op een bestaande situatie. Deze frisse blik kan weer leiden tot een nieuwe aanpak van problemen. Gezien en gehoord worden is voor mensen belangrijk, zeker in een gebied als Nieuw-West waar onzekerheid over de toekomst heerst. Door middel van kunst en cultuur kunnen bewoners hun verhaal vertellen en hun stem laten horen¹⁶. Er vindt interactie plaats waarbij bewoners zelf betekenis geven aan de omgeving. Cultuur stelt bewoners vragen als: hoe zie je je buurt? Waar liggen je roots?

Kunst en cultuur zijn een investering in de stedelijke vernieuwing

Wijken met veel kunst en cultuur zijn interessant voor investeerders. 'Het effect van cultuur op vastgoedprijzen werk op twee manieren. Meer aanbod trekt bezoekers en dat is interessant voor detailhandel en horeca¹⁷. Dit brengt ook extra (laaggeschoold) werk met zich mee¹⁸. 'Kunst inde wijken is goed voor culturele en sociale participatie en daarmee voor de leefbaarheid. Met name de waardering voor de omgang met andere bewoners gaat omhoog. Er is een rechtstreeks verband tussen leefbaarheid en vastgoedprijzen en daarom leidt meer cultuur tot betere prijzen.' Ook als mensen geen gebruik maken van kunst en cultuur, wonen ze er toch graag in de buurt¹⁹. Zo beschouwd kunnen kunst en cultuur als een relatief goedkope investering worden gezien in de stedelijke vernieuwing van een wijk.

Kunstenaars zijn bovendien waardevol als participanten in het ruimtelijke ordeningsproces van een gebied. Een kunstenaar kan met een frisse en creatieve blik meedenken over de kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit een perspectief dat niet binnen een hokje past, kan de kunstenaar de eigenheid van het gebied en de waarden die bewoners en gebruikers aan een gebied hechten verbeelden.

Creative hotspots

Het stadsdeel kiest in 2012 een aantal gebieden, creative hotspots, waar een concentratie van kunst- en cultuur gestimuleerd wordt en waar initiatieven met elkaar samenwerken. Nieuw-West streeft ernaar om de aandachtsgebieden te versterken waar al culturele ontwikkelingen gaande zijn.

In de creatieve hotspots krijgen de culturele initiatieven de kans om zich voor langere tijd te ontwikkelen, waar er ruimte is om te experimenteren en waar bewoners de kans krijgen om zelf activiteiten te ontwikkelen of voort te zetten. Een focusgebied voorkomt onnodige beheerskosten, want het is duidelijk waar een gebied voor gebruikt gaat worden, waardoor de inrichting van de openbare ruimte hierop aangepast kan worden. Zo krijgt een festivalterrein bijvoorbeeld geen kwetsbare struikjes.

Het stadsdeel zal de afstemming op wijkniveau organiseren in overleg met andere initiatiefnemers in de wijk. Slotermeer West is een goed voorbeeld van een focusgebied waar

¹⁶ Stichting Cultuurimpuls en NICIS Institute 2011: 14, 27.

¹⁷ Brouwer 2011: 39.

¹⁸ Voorthuijsen, *Binnenlands Bestuur*, week 20.

¹⁹ Marlet 18.10.2010.

structurele samenwerking tussen de aanwezige initiatieven is ontstaan. De talentontwikkelingsorganisaties Studio West, Foam Amsterdam, UCee Station, Stichting Dock, de woningbouwcorporatie Ymere en stadsdeel Nieuw-West hebben hun programma's op elkaar afgestemd. Gezamenlijk bieden zij wekelijks voor jongeren een breed workshopaanbod aan op verschillende locaties in Slotermeer West.

- **Kunst en cultuur dragen bij aan de ontwikkeling van het gebied**
- **Het zorgt voor versnelde vooruitgang in aandachtswijken en is een investering in de stedelijke vernieuwing.**
- **Nieuw-West kiest fysieke focusgebieden om kunst en cultuur in te zetten en verder te ontwikkelen.**

4. De rol van het stadsdeel

Om kunst en cultuur in Nieuw-West te ontwikkelen, zal het stadsdeel:

Adviseren

Het stadsdeel heeft inmiddels ruime ervaring met kunstprojecten, culturele instellingen en de financiering van dit alles. Tevens neemt het stadsdeel deel aan stedelijke netwerken. Op deze gebieden voorziet het stadsdeel in advies aan partners, zoals culturele instellingen, kunstenaars, woningbouwcorporaties en scholen. Uit de gesprekken van de Stad bv blijkt deze rol gewaardeerd wordt door het veld.

Aanjagen

Nieuw-West blijft tijdens de uitvoering van het beleidsplan kunst en cultuur in gesprek met het veld. Zo kan het stadsdeel inspelen op de snel veranderende praktijk.

Het eerstvolgende gesprek is met enkele woningbouwcorporaties uit Nieuw-West. Het stadsdeel en de woningbouwcorporaties hebben een gemeenschappelijk belang: het vergroten van de leefbaarheid in Nieuw-West. Dit kan door middel van kunst en cultuur. De waarde van kunst en cultuur vloeit niet terug naar de culturele sector zelf, maar grotendeels naar vastgoed eigenaren.

Samenwerken met de kopgroep

Uit de gesprekken met het culturele veld is een eerste aanzet voor een 'kopgroep' gemaakt. Het stadsdeel werkt graag met hun samen. De aanleiding voor een kopgroep is de constatering dat het verbindende medium tussen de verschillende cultuurnetwerken in Nieuw-West ontbreekt. Er zijn veel onbenutte kansen om de netwerken boven zichzelf uit te laten stijgen door samenwerking. De kopgroep is een samenwerkingsverband van verschillende instellingen, creatieve ondernemers en kunstenaars die het belang van kunst en cultuur in Nieuw-West behartigen. Zij komen bij elkaar om de aanwezige ingrediënten en faciliteiten in te zetten voor het cultureel programmeren van Nieuw-West. Het is een informeel en onafhankelijk samenwerkingsverband en kan fungeren als klankbord voor het stadsdeel.

Verbinden

Voor het laten slagen van kunst- en cultuurprojecten, die vaak sectoroverstijgend zijn, is het belangrijk om integrale afstemming te organiseren. Met name voor nieuwe ontwikkelingen is dit noodzakelijk. Het stadsdeel zorgt voor goede interne afstemming, zodat culturele instellingen en kunstenaars zich kunnen richten op hun artistieke kerntaak en het cultureel ondernemen. Het voorgenomen evenementenbeleid is hierbij een positieve ontwikkeling. Alle vergunningen, voorwaarden en subsidiemogelijkheden van de verschillende afdelingen van het stadsdeel zijn in één document terug te vinden.

Opbouwend evalueren

Het stadsdeel vraagt van gesubsidieerde instellingen en kunstenaars dat zij hun projecten evalueren. Het meten en voorspellen van effecten in de kunst is lastig. 'Mensen bellen je zelden op na een tentoonstelling om te vertellen dat ze na afloop eens flink aan het nadenken zijn geslagen – dat er heel wat bij ze in beweging is gezet.²⁰ Het gaat het

²⁰ Burghoorn 15.10.2010.

stadsdeel daarom niet alleen om de harde cijfers. De gesubsidieerden en Nieuw-West gaan met elkaar in gesprek over de voortgang van de te behalen doelen, doelstellingen en de doelgroep. Dit is bedoeld om tijdig bij te kunnen sturen als dat nodig is en om ervan te kunnen leren. Het stadsdeel raakt door deze gesprekken op de hoogte van wat wel en wat niet werkt. Dit kan men delen met nieuwe initiatiefnemers.

Duidelijkheid bieden over subsidie

Een terugkerende vraag vanuit het culturele veld is duidelijkheid over subsidiemogelijkheden: de voorwaarden, de geven van een contactpersoon en het subsidieaanvraagformulier. Kunstenaars, culturele instellingen en creatieve ondernemers moeten gemakkelijk kunnen achterhalen hoe je subsidie aanvraagt bij stadsdeel Nieuw-West en wat daarvoor de voorwaarden zijn. De website van het stadsdeel wordt zo ingericht dat subsidieaanvrager gemakkelijk hun weg kunnen vinden.

Communicatie inzetten voor bekendheid

Er zijn veel kunst- en cultuuractiviteiten in Nieuw-West en die hebben pas echt effect als de activiteiten en instellingen voldoende bekend zijn bij bewoners en bezoekers. Het stadsdeel zet haar eigen communicatiemiddelen, waaronder social media, in om hier aan bij te dragen. Internet wordt door verschillende partijen ingezet: het stadsdeel zelf, de Creamclub, de Nieuw West Express en Nice Nieuw West. Wat dit aanbod compleet zou maken, is een gemakkelijk te hanteren en overzichtelijke activiteitenkalender. Deze wordt toegevoegd aan één van de bestaande websites.

Cultuurbijeenkomsten organiseren

Opvallend in Nieuw-West is de informele band die culturele partijen, zowel niet als wel gesubsidieerd door het stadsdeel, met elkaar hebben. De afstemming tussen deze partijen kan nog beter. Het stadsdeel blijft daarom cultuurbijeenkomsten organiseren als moment voor culturele veld om rond een inhoudelijk actueel thema met elkaar bij te praten. Het Amsterdams Fonds voor de Kunst is hierbij een belangrijke partner.

De rol van het stadsdeel:

- **Adviseren**
- **Aanjagen**
- **Samenwerken met de kopgroep**
- **Verbinden**
- **Opbouwend evalueren**
- **Duidelijkheid bieden over subsidie**
- **Communicatie inzetten voor bekendheid**
- **Cultuurbijeenkomsten organiseren**

5. KUNST- EN CULTUURTHEMA'S IN NIEUW-WEST

De komende bestuursperiode zet Nieuw-West zich in voor het behoud en de verdere ontwikkeling van zes kunst- en cultuurthema's. De belangrijkste thema's die in Nieuw-West het verschil maken, zijn:

1. Talentontwikkeling
2. Community Art
3. Festivals
4. Culturele knooppunten
5. Broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelplaatsen
6. Beeldende kunst

5.1. Talentontwikkeling

Elke bewoner heeft talent om zich de basisvaardigheden van kunst en cultuur eigen te maken. Het stadsdeel stimuleert dat in Nieuw-West de faciliteiten zijn om bewoners hun talent te laten ontdekken en te ontplooien. Kinderen en jongeren kunnen kennis maken met kunst en cultuur onder school (cultuureducatie). Na schooltijd, maar in schoolverband, kunnen ze ontdekken wat ze leuk vinden (brede talentontwikkeling). Hierna kunnen kinderen en jongeren zich verder bekwamen in een kunstdiscipline in hun vrije tijd (talentontwikkeling).

Huidige situatie voor alle vormen van talentontwikkeling

In Nieuw-West wordt een belangrijk gedeelte van cultuureducatie en talentontwikkeling ontwikkeld en uitgevoerd door het Powered By cluster van theater de Meervaart. Theater de Meervaart is hét theater in Nieuw-West en heeft een programmering die lokaal en regionaal publiek trekt. De Meervaart wordt structureel gesubsidieerd door het stadsdeel en behaalt verder inkomsten uit de congresmarkt. Het Powered By beleid is gericht op het stimuleren van nieuwe initiatieven die een wezenlijke verrijking zijn voor de (rand)programmering en educatieve trajecten van de Meervaart.

4West, Studio West en Jong Rast zijn de organisaties die onder de vlag van Powered By actief zijn op het gebied van cultuureducatie en (brede) talentontwikkeling. 4West biedt theater-, dans, muziektheater-, en videolessen aan voor kinderen tussen de 4 en 15 jaar. Bij Studio West maken jongeren van 13 tot 25 jaar vernieuwende producties op het gebied van dans, muziek en (nieuwe) media. Jong Rast biedt theaterlessen voor deze jongeren.

Nieuwe Media Hub

Media, zoals internet, film, televisie, radio en fotografie, spelen een grote rol in het dagelijkse leven. Het is belangrijk dat jongeren competenties ontwikkelen om er bewuster mee om te gaan. De 'Nieuwe Media Hub' is een netwerk in Nieuw-West van organisaties die werkzaam zijn op het snijvlak van talentontwikkeling en nieuwe media. Jongeren leren hoe ze zelf websites vormgeven en foto's, film, tv en radio kunnen maken. De instellingen leggen verbindingen met ROC's, scholen, welzijnsinstellingen, jongerencentra en MBO opleidingen. Er wordt ook zoveel mogelijk aansluiting gezocht met activiteiten in de buurt. Het netwerk is er om programma's op elkaar af te stemmen. De instellingen die er aan deelnemen zijn:

- Ucee station: een landelijke platform voor jongeren die media leren maken;

- Buurt TV: een journalistieke bewonersorganisatie die televisieprogramma's maken voor hun eigen buurt;
- Openbare Bibliotheek Amsterdam;
- Broedplaats de Vlucht;
- Studio West;
- Nieuw West express: een digitaal platform voor cultuur waarop initiatieven zelf kunnen laten zien wat ze doen.

Doelstellingen

Er zijn goedfunctionerende doorlopende leerlijnen

Een doorlopende leerlijn in onderwijstermen is een leerlijn die doorloopt van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs. In Nieuw-West bedoelen we specifiek een lesprogramma dat voortbouwt op de eerder opgedane kennis en ervaring van kinderen van 4 tot 18 jaar. Daarbij gaat het ook om de verbinding tussen binnen- en naschools aanbod en de vrijetijdsbesteding. De ervaring van de culturele partners in het veld is dat doorlopende leerlijnen eraan bijdragen dat jongeren cultureel vaardiger worden. De doorgaande leerlijn is van essentieel belang voor de cultuurparticipatie op latere leeftijd²¹.

Het stadsdeel stimuleert de ontwikkeling van goed functionerende doorlopende leerlijnen. Er is een logische relatie tussen de drie vormen van talentontwikkeling. Kinderen en jongeren kunnen hier gemakkelijk gebruik van maken en doorstromen. Het verschillende aanbod is op elkaar afgestemd.

Het aanbod is zichtbaar

Scholen, ouders en jongeren moeten informatie over cultuureducatie en talentontwikkeling in Nieuw-West gemakkelijk kunnen vinden. De Britse Paul Collard heeft in Engeland veel ervaring opgedaan met cultuureducatie. Hij heeft de Gemeente Amsterdam hierover geadviseerd. Paul Collard noemt het aanbod in Amsterdam: 'goed doordacht, fantasievol, professioneel verzorgd en in overeenstemming met internationale 'best practices'. Hij adviseert om de nadruk te leggen op betere communicatie over het aanbod en het scheppen van de vraag²².

De keten van talentontwikkeling breidt uit

De jeugd kan zich in Nieuw-West goed ontwikkelen op het gebied van podiumkunsten. Dit wil het stadsdeel behouden. De ambitie van het stadsdeel is verder om deze talentontwikkeling lokaal meer in te bedden. Ook wil het stadsdeel de talentontwikkeling uitbreiden met andere disciplines, zoals beeldende kunst, nieuwe media en mode. Dit past goed bij het karakter van Nieuw-West waar veel beeldend kunstenaars, mediabureaus, fotografen en ontwerpers werken. Zij kunnen de jeugd inspireren. Er zijn ook veel activiteiten op het gebied van de beeldende kunst in de buitenruimte en community art²³.

²¹ Baarle 2004: 105.

²² Collard 2011: 13, 15.

²³ Community art is een proces waarbij professionele kunstenaars met mensen uit een wijk tot een kunstwerk komen.

Stedelijke instellingen hebben een satelliet in Nieuw-West

Het stadsdeel wil het mogelijk maken dat stedelijke instellingen in Nieuw-West activiteiten ontwikkelen. In dit Nieuw-West wordt veel aangeboden, maar de culturele instellingen die meedoen met de internationale top bevinden zich voornamelijk in het centrum van Amsterdam. Een voorbeeld is FOAM, het Fotomuseum Amsterdam dat gevestigd is in de grachtengordel. FOAM heeft een satelliet vestiging in Nieuw-West. Verder zijn er recentelijk tijdelijke projecten in het stadsdeel geweest van het Stedelijk Museum Amsterdam, het Stadsarchief en het Amsterdams Historisch Museum.

Acties

Naar aanleiding van een analyse een cultuurverbinder aanstellen

De cultuurverbinder bevordert de inbedding van de cultuureducatie op scholen en de samenwerking met grote (stedelijke) instellingen. Als verbinder heeft deze persoon de taak de doorlopende leerlijn tussen binnen- en naschools aanbod en de vrijetijdsbesteding te versterken. De gemeente Amsterdam overweegt om cultuurverbinders voor de hele stad, en dus ook voor Nieuw-West, aanstellen²⁴. In 2011 analyseert Nieuw-West de inbedding van cultuureducatie op scholen en het functioneren van de doorlopende leerlijnen. Er is een mogelijkheid dat de gemeente geen cultuurverbinders aanstelt. Dan zal Nieuw-West, op basis van de analyse, onderzoeken of het noodzakelijk en mogelijk is om vanuit de bestaande formatie of met de beschikbare middelen een cultuurverbinder aan te stellen.

Theater de Meervaart ondersteunen bij het vormgeven aan talentontwikkeling

Nieuw-West steunt de lijn van theater de Meervaart om uit te groeien tot een lokale aanbieder en coördinator van talentontwikkeling. Het stadsdeel gaat de komende jaren met het theater in gesprek om haar rol in de lokale cultuureducatie en talentontwikkeling vorm te geven. Belangrijke elementen zullen zijn: de coördinatie van talentontwikkeling in de wijken, het creëren van passend aanbod bij de vraag van scholen en uit de wijken, ouderbetrokkenheid en het helder communiceren van het aanbod. Dit geldt in ieder geval voor de podiumkunsten. Het streven is om dit uit te breiden met andere disciplines, zoals beeldende kunst, nieuwe media en mode.

4West, Studio West en Jong Rast behouden

4West, Studio West en Jong Rast zijn de drijvende kracht achter de talentontwikkeling in Nieuw-West op het gebied van de podiumkunsten. Het stadsdeel zal zich maximaal inzetten voor het behoud van de financiering.

Beeldende kunst, nieuwe media en mode aan de keten van talentontwikkeling toevoegen

Stadsdeel Nieuw-West gaat op zoek naar instellingen en/of personen die vorm kunnen geven aan de uitbreiding van de talentontwikkeling op het gebied van beeldende kunst, media en mode. Omdat er al veel gebeurt, zal het vooral gaan om het leggen van doeltreffende verbindingen. Dit moet leiden tot een herkenbaar lokaal aanbod.

Ruimte voor stedelijke instellingen bemiddelen

Nieuw-West bemiddelt tussen stedelijke kunst- en cultuurinstellingen en de beschikbare locaties in het stadsdeel. Zo wordt het mogelijk gemaakt dat deze instellingen een 'satelliet' vestiging in Nieuw-West krijgen, van waaruit zij de wijk kunnen bereiken. Het culturele veld

²⁴ Collard 2010: 9, 17.

benadrukt dat continue en fysieke aanwezigheid meer effect heeft voor de wijk en haar bewoners.

Samenwerking met kunst- en cultuuractiviteiten in de Huizen van de Wijk opzetten

Het stadsdeel onderzoekt welke mogelijkheden er zijn voor samenwerking tussen culturele talentontwikkelingsorganisaties en de Huizen van de Wijk²⁵. Zij kunnen de activiteiten bundelen en tot een gezamenlijk en kwalitatief goed aanbod komen voor jongeren. Dit aanbod is onderdeel van de keten van talentontwikkeling. Er is een verbinding tussen met de activiteiten tijdens en na school. De Huizen van de Wijk fungeren als springplank van een kennismakingsplek naar de culturele talentontwikkelingsorganisaties.

TALENTONTWIKKELING

Doelstellingen

- Er zijn goed functionerende doorlopende leerlijnen
- Het aanbod is zichtbaar
- De keten van talentontwikkeling breidt uit
- Stedelijke instellingen hebben een satelliet in Nieuw-West

Acties

- Naar aanleiding van een analyse een cultuurverbinder aanstellen
- Theater de Meervaart ondersteunen bij het vormgeven aan talentontwikkeling
- 4West, Studio West en Jong Rast behouden
- Beeldende kunst, nieuwe media en mode aan de keten van talentontwikkeling toevoegen
- Ruimte voor stedelijke instellingen bemiddelen
- Samenwerking met de kunst- en cultuuractiviteiten in de Huizen van de Wijk opzetten

²⁵ Het Huis van de Wijk is het sociale knooppunt in de wijk voor jongeren en volwassenen, zowel fysiek als virtueel, met als functies ontmoeten, activeren, participeren, faciliteren. Het Huis van de Wijk wordt gebouwd op de eigen kracht en initiatieven van bewoners: het huis is daadwerkelijk van en voor de wijk.

5.1.1. Cultuureducatie

Cultuureducatie vindt plaats onder schooltijd en gaat over het esthetisch kunnen inrichten van je leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld zijn tijdens de les Nederlands bij het voordragen van een gedicht. Cultuureducatie is geïntegreerd in zoveel mogelijk aspecten op scholen van primair en voortgezet onderwijs. Goede kunst- en cultuureducatie bestaat uit drie elementen:

1. passief: het bezoeken en bekijken van kunst en cultuur;
2. actief: het beoefenen van kunst en cultuur;
3. reflectief: het leren verwoorden van wat je ziet en ervaart en dit in een context kunnen plaatsen.

Cultuureducatie vergroot het cultureel bewustzijn van kinderen en jongeren. Het is de eerste stap in het proces van cultuurparticipatie: meedoen, door zelf kunst en cultuur te bezoeken en te maken. Met cultuureducatie worden de kunstzinnige en creatieve vermogens van kinderen en jongeren gestimuleerd. Ze leren gemotiveerd keuzes te maken uit het kunst- en culturaanbod. 'Te midden van een explosief groeiend aanbod van entertainment en gepopulariseerde cultuur is het zaak dat burgers kritische vermogens ontwikkelen of behouden om te herkennen wat echt waardevol is en wat niet'²⁶.

Het ontwikkelen van creativiteit als onderdeel van cultuureducatie is zinvol, omdat het bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het draagt bij aan het ontwikkelen van zelfvertrouwen, discipline en samenwerken met anderen. Bovendien geldt: jong geleerd is oud gedaan²⁷.

Huidige situatie in Nieuw-West

In Nieuw-West is 1 op de 4 inwoners jonger dan 18 jaar. Cultuureducatie is dus een belangrijk middel om kinderen in aanraking te laten komen met kunst en cultuur. Cultuureducatie vindt plaats onder schooltijd en is daarom primair een verantwoordelijkheid van scholen. In Nieuw-West zijn er 40 basisscholen, inclusief 4 voor speciaal onderwijs, en zijn er 10 scholen in het voortgezet onderwijs. Inmiddels hebben 35 basisscholen een visie op cultuureducatie geformuleerd en zijn ze gestart met het inbedden van cultuureducatie in het onderwijs. Er wordt voornamelijk les gegeven in beeldende vorming en muziek. De scholen maken gebruik van het aanbod van de Muziekschool Amsterdam en Aslan Muziekcentrum. Aslan is een lokale aanbieder die zich richt op wereldmuziek.

De scholen in het voortgezet onderwijs voorzien al langer, en daarom zelfstandiger, in cultuureducatie. Zij werken al enige tijd met het vak Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV) en de cultuurkaart. Dit is een culturele creditcard met hierop een jaarlijkse bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om te besteden bij culturele instellingen. Voor de scholen in het voortgezet onderwijs in Nieuw-West gaat de cultuureducatie veranderen, omdat de rijksoverheid per 2012 minder middelen gaat inzetten en ze bovendien anders zal besteden. Onderzoek van TNS NIPO voorspelt dat deze verandering ervoor zorgt dat een kwart van de scholen in het voortgezet onderwijs geen geld vrij zal maken voor culturele activiteiten²⁸.

²⁶ Ploeg 2001.

²⁷ Mazure 2009.

²⁸ Jansen, *Binnenlands Bestuur*, week 25.

Mocca, het Amsterdamse expertise netwerk voor cultuureducatie, is een belangrijke partner. Deze organisatie brengt het aanbod aan cultuureducatie in kaart en begeleid scholen, zowel in het primair als het voortgezet onderwijs, bij het formuleren van een visie en beleid. Scholen kiezen zelf met welke culturele instellingen of kunstenaars ze werken.

Doelstelling

Cultuureducatie is centraal stedelijk georganiseerd. Nieuw-West sluit zich daar graag bij aan:

Kwalitatieve cultuureducatie voor alle kinderen

Het Rijk heeft kunstoriëntatie als landelijk kerndoel vastgesteld voor het basisonderwijs. Alle scholen worden geacht dit uit te werken en te realiseren. De gemeente Amsterdam wil dat cultuureducatie beter en effectiever op scholen wordt ingezet. Dit wordt geregeld in het Basispakket cultuureducatie. Het onderwijs over kunst en cultuur moet kwantitatief goed zijn en het aanbod moet passen bij het karakter van de school. Om dit bereiken is er meer aandacht nodig voor goed opgeleide menskracht.

Actie

Het basispakket cultuureducatie invoeren

De centrale stad en de stadsdelen zijn de invoering van het Basispakket cultuureducatie aan het voorbereiden. Dit basispakket is bedoeld voor alle kinderen van 4 tot 12 jaar en streeft naar gemiddeld drie uur cultuureducatie in de week, ongeveer gelijk verdeeld over muziek, beeldende vorming en cultureel erfgoed.

CULTUUREDUCTIE

Doelstelling

- **Kwalitatieve cultuureducatie voor alle kinderen**

Actie

- **Het basispakket cultuureducatie invoeren**

5.1.2. Brede talentontwikkeling

Kinderen en jongeren krijgen de mogelijkheid om een zinvolle invulling te geven aan hun vrije tijd in aansluiting op de binnenschoolse activiteiten. Kunst en cultuur is één van de focusgebieden waar een school en een kind voor kan kiezen. Talentontwikkeling is primair actief zijn (mee doen met een kunst- en cultuuractiviteit) en verloopt via de keten van talentontwikkeling. Kinderen en jongeren kiezen zelf welke kunstvorm ze verder willen ontdekken. Idealiter borduurt talentontwikkeling voort op wat onder schooltijd of thuis geleerd is.

In Amsterdam wordt er gewerkt met een programma voor Brede Talentontwikkeling (BTO). Talentontwikkeling in Nieuw-West biedt een goed tegenwicht aan de vooral probleemgerichte focus in 'krachtwijken'²⁹. BTO heeft als streven dat:

- kinderen de kans krijgen om hun identiteit te ontwikkelen en leren om door te zetten;
- kinderen plezier met elkaar hebben en van elkaar leren;
- kinderen samen hun talenten ontwikkelen en dit segregatie tegen kan gaan;
- in de hele stad Brede Talentontwikkeling leidt tot een betere aansluiting tussen het aanbod in de wijk en het stedelijke aanbod;
- schooluitval verminderd kan worden en jongeren gemakkelijker de overgang maken van primair naar voortgezet onderwijs en van VMBO naar MBO³⁰.

Huidige situatie in Nieuw-West

Naschools aanbod

Het merendeel van de activiteiten in het kader van talentontwikkeling vindt plaats in naschoolse programma's. Stadsdeel Nieuw-West faciliteert onder andere de welzijnsorganisaties Impuls en Combiwel om op verschillende scholen een naschools aanbod te verzorgen. Daarnaast heeft het stadsdeel een team dat het project Schatkamer uitvoert. Schatkamer realiseert creatieve, sportieve en educatieve activiteiten op 14 basisscholen in Nieuw-West. Het is belangrijk dat kinderen mee kunnen doen met activiteiten die breder zijn dan het primair onderwijs aan biedt. Het stadsdeel faciliteert dit, zodat kinderen in Nieuw-West, ongeacht de culturele bagage die zij van thuis meekrijgen, de kans hebben hun persoonlijke talenten te ontwikkelen.

Dertig basisscholen bieden een naschools aanbod aan. Het stadsdeel faciliteert 29 van deze scholen. Eén school organiseert het naschoolse aanbod zelfstandig.

Doelstelling

Kunst en cultuur is onderdeel van het naschoolse aanbod

Voor ieder kind in Nieuw-West moet het mogelijk zijn om minimaal één keer per week aan een activiteit deel te nemen. Alle kinderen in ons stadsdeel tot en met 12 jaar in Nieuw-West kunnen kiezen uit een activiteiten aanbod, dat naar eigen ambitie, de mogelijkheid biedt talenten te ontwikkelen en ontplooien.

²⁹ Duijvestijn, Paul 2007: 54.

³⁰ DMO 2008: 18.

Het stadsdeel heeft vijf talentgebieden benoemd, waaronder kunst en cultuur. Nieuw-West stimuleert dat scholen zich focussen op één van deze talentgebieden.

Actie

Start van het servicebureau Nieuw-West

Per 1 januari 2012 start het servicebureau Nieuw-West, als onderdeel van de organisatie van stadsdeel. Dit servicebureau heeft de taak om voor de 40 basisscholen in Nieuw-West het activiteitenaanbod in het kader van de brede talentontwikkeling vraaggericht vorm te geven. Het stadsdeel streeft naar een integraal aanbod van naschoolse activiteiten, kunst en cultuur, sport en natuur- en milieueducatie.

BREDE TALENTONTWIKKELING

Doelstellingen

- **Kunst en cultuur is onderdeel van het naschoolse aanbod**

Acties

- **Het servicebureau Nieuw-West starten**

5.2. COMMUNITY ART

Community art is een proces waarin professionele kunstenaars met mensen uit een wijk tot een kunstwerk komen. Welke vorm dit kunstwerk krijgt, blijkt tijdens het proces. Hiervoor doet de kunstenaar onderzoek naar en in de buurt: wie leven er, wat houdt deze mensen bezig en hoe kan er meer verbinding tussen de buurtbewoners tot stand komen?

De kwaliteit van leven in een wijk kan verhoogd worden door community art. Het biedt de bewoners de gelegenheid om op neutraal terrein vragen te stellen, hun wensen en ook hun ongenoegens te uiten met betrekking tot het functioneren van hun wijk. Daarbij vergroot het perspectief van een kunstenaar de kans op originele benaderingen van sociale en fysieke problemen. Onder zijn/haar begeleiding kunnen bewoners door middel van bijvoorbeeld taal, muziek of beeld betekenis geven aan hun leefomgeving. Waardevolle betekenissen worden benadrukt en versterkt en nieuwe betekenissen krijgen vorm.

Hoewel mensen zich vaak over hun verlegenheid heen moeten zetten, bereikt community art een heterogene groep van bewoners. Belangrijk is dat mensen elkaar beter leren kennen, zonder dat verschillen verdoezeld worden. Mensen komen elkaar tegen, maar ook zichzelf. Ze verleggen hun grenzen en ze ontdekken verborgen talenten.

Onderzoek toont aan dat deelname aan community art onder andere bijdraagt aan het vergroten van zelfvertrouwen, zelfexpressie en de ontwikkeling van sociale en communicatieve vaardigheden³¹. Projecten waarin de deelnemers participeren, bijvoorbeeld door te dansen of een toneelstuk te maken, hebben het grootste effect op de bijkomende vaardigheden³².

Huidige situatie in Nieuw-West

Door de stedelijke vernieuwing ontstaan er braakliggende terreinen: plekken die zich tussen slopen en bouwen bevinden. Door de economische crisis zijn woningbouwcorporaties en stadsdelen zich gaan beseffen dat er lege ruimtes ontstaan die tussen de één en vijf jaar onbebouwd zullen blijven. Deze terreinen waren een normaal onderdeel van het bouwproces, maar vanwege de lange duur van leegstand krijgen ze nu een andere functie.

Op de braakliggende terreinen worden activiteiten georganiseerd, waaronder community art. Community art is tijdelijk en de gemiddelde duur ligt tussen de één en vijf jaar. Een voorbeeld van een project in Nieuw-West is in het gebied de Punt. Hier worden onder begeleiding van een beeldend kunstenaar en een choreograaf verschillende activiteiten georganiseerd. Het braakliggende terrein is in 2010/2011 een ontmoetingsplek met tijdelijke podia waar de passies en talenten van bewoners getoond en gedeeld worden. Bij dit community art project zijn veel partijen betrokken: het is een initiatief van stadsdeel Nieuw-West en woningbouwcorporatie Ymere en er wordt samengewerkt met de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, het Nationaal Ballet en ondernemers uit de buurt.

Voor bewoners is het belangrijk dat ze, ondanks de afbraak in hun fysieke omgeving en de frequente wisseling van burens, zich toch betrokken blijven voelen bij hun buurt. Community art kan hier een rol in spelen.

Community art wordt daarnaast ook ingezet op andere locaties dan braakliggende terreinen. In deze buurten ligt de nadruk dan op het sociale aspect, maar kan uiteindelijk wel tot een (tijdelijke) fysieke ingreep leiden.

Doelstelling

Bewoners komen in aanraking met kunst en cultuur door middel van community art

Op de meeste braakliggende terreinen worden activiteiten georganiseerd door het stadsdeel en woningbouwcorporaties. Het stadsdeel wil op enkele van deze terreinen community art inzetten. Community art biedt een mogelijkheid voor bewoners om laagdrempelig in aanraking te komen met kunst en cultuur. Dit moet bijdragen aan het verfraaien van de fysieke omgeving, experimenteren met nieuwe vormen van invulling van het gebied, verborgen talenten van bewoners naar boven halen en bijdragen aan binding tussen buurtbewoners onderling en met de buurt.

³¹ Guetzkow 2002: 2, 3, 10.

³² Stichting Cultuurimpuls en NICIS Institute 2011.

Actie

Community art projecten op braakliggende terreinen realiseren

De komende jaren zullen er een aantal community art projecten gestart en uitgevoerd worden op braakliggende terreinen. Omdat community art lokaal wordt ontwikkeld en een organisch proces is, is het van te voren lastig vast te stellen welke activiteiten een positief effect hebben. Dit vraagt vertrouwen, heldere (rand)voorwaarden en regelmatige monitoring. Community art kan als experiment ingezet worden voor het onderzoeken van nieuwe gebruiksfuncties van ruimte, samenwerkingsverbanden, talentontwikkelingsprogramma's en het ontwerpen van de openbare ruimte.

COMMUNITY ART

Doelstellingen

- Bewoners komen in aanraking met kunst en cultuur door middel van community art

Actie

- Community art projecten op braakliggende terreinen realiseren

5.3. FESTIVALS

In de afgelopen 10 jaar was in Nederland een sterke toename te zien van allerlei soorten festivals. Festivals op het gebied van muziek, theater, film, dance en steeds vaker ook culinaire festivals. Ook zijn er steeds meer festivals waarvan de programmering een combinatie is van kunstvormen, zoals te zien is aan grote festivals als De Parade, Oerol, Lowlands en Into the Great Wide Open. Festivals zijn in de regel laagdrempelige manifestaties waarin allerlei kunstzinnige en culturele uitingen gepresenteerd, beleefd, gemaakt en gedeeld worden. Festivals zijn in staat een relatief jong en nieuw publiek voor kunst en cultuur te interesseren³³.

Huidige situatie Nieuw-West

Ook in Nieuw-West is er de laatste jaren sprake van een toename van het aantal festivals geweest. Dit jaar zijn er maar liefst elf. Er is veel variatie in het aanbod en in de locaties die gebruikt worden. Daarnaast hebben de huidige festivals ieder een eigen 'gezicht', een eigen vorm en inhoud en soms een specifieke doelgroep. Het festivalseizoen duurt van april tot en met november. Er zijn festivals die plaats bieden aan lokaal talent (Rembrandtpark-, Plein-,

³³ DO+S 2011 Kunst- en Cultuurmonitor: 35 – 37.

West Art Story- en Slotterplasfestival), festivals met een culinaire beleving (Amuse), dance (Loveland), films (West Beach), gericht op jongeren (Youth on the Move en West Makes Media), en in de sfeer van ambachten (Makers-) en natuur en ecologie (Eco-Landen-). De kalender is daarmee behoorlijk goed gevuld. De organisatoren van de festivals worden door het stadsdeel gefaciliteerd met een festivalnetwerk, waarin data worden afgestemd en plannen, programma's e.d. tussen de organisaties worden gedeeld. Het netwerk streeft er ook naar om verbindingen te maken tussen de festivals, vanuit de keten van talentontwikkeling³⁴: een optreden op een kleinschalig buurtfestival (Rembrandtpark) kan een vervolg krijgen op een groter festival (Pleinfestival) en uitmonden op het grootste podium (Slotterplasfestival). Daar kan voor deelnemers op het podium een sterke stimulans van uitgaan.

Belangrijke voorwaarde bij de ondersteuning van deze festivals door stadsdeel Nieuw-West, is dat het laagdrempelige podia zijn die gemakkelijk door bewoners bezocht kunnen worden. Daarnaast gaat de voorkeur uit naar diverse mooie locaties, zodat deze bekend worden bij bewoners en bezoekers uit de rest van de stad. Bij gebrek in Nieuw-West aan een conventionele en traditionele culturele infrastructuur van concertzalen, poppodia en dergelijke zijn alternatieve locaties noodzakelijk om cultuur zichtbaar te maken en op allerlei plekken in Nieuw-West naar bewoners toe te brengen. De festivals zijn van toegevoegde waarde in Nieuw-West, omdat zij diversiteit (qua inhoud, locatie en doelgroep) en lokaal talent tonen.

Doelstellingen

De diversiteit van festivals in stand houden

Het stadsdeel wil de huidige diversiteit aan festivals in stand te houden en waar mogelijk nog uitbreiden. Het tot stand brengen van verbindingen tussen de festivals in het netwerk is daarbij belangrijk, evenals een goede interne stroomlijning van processen die bijdragen aan de realisatie van festivals, zoals de afstemming, subsidiëring, vergunningverlening en evaluatie.

Stedelijke festivals in Nieuw-West

De Gemeente Amsterdam heeft de wens om evenementen en festivals meer over de stad te spreiden om zo het Centrum- en Museumpleingebied te ontlasten. Spreiding naar gebieden als Nieuw-West (met name de Slotterplasoevers en de parken), Noord en Zuidoost wordt daarbij beoogd. Het Dagelijks Bestuur van Nieuw-West ziet het stadsdeel als een integraal onderdeel van de stad Amsterdam en wil waar mogelijk evenementen faciliteren.

Festivals leveren een bijdrage aan een Gastvrij Nieuw-West

Op dit moment werkt het stadsdeel aan een visie op wat het betekent om een gastvrij stadsdeel te zijn en wat Nieuw-West daarvoor moet doen. Het idee is gebaseerd op de driehoeksrelatie tussen reuring (evenementen en festivals), bedrijvigheid (economie) en ontmoeting (horeca). Uit gesprekken die de Stad bv in dit kader heeft gevoerd, wordt duidelijk dat festivals een bijdrage leveren aan een Gastvrij Nieuw-West. Festivals bieden ruimte aan pioniers om te experimenteren met de lokale kunst en cultuur en vernieuwende voorstellingen kunnen getoond worden. Het tonen van het lokale talent is ook belangrijk.

³⁴ Zie hoofdstuk 5.1. over persoonlijke ontwikkeling.

Acties

Actieplan Gastvrij Nieuw-West opstellen

De Stad bv schrijft een advies over Gastvrij Nieuw-West en naar aanleiding daarvan stelt het stadsdeel in 2012 een concreet actieplan op. Gastvrij Nieuw-West is vanwege het brede bereik tevens onderdeel van de aankomende economische visie en het evenementenbeleid van stadsdeel Nieuw-West.

Kadernota evenementenbeleid Nieuw-West uitvoeren

Een goed evenementenbeleid heeft alleen kans van slagen heeft als alle aspecten integraal aan de orde komen³⁵. Daarom stelt het staddeel dit jaar een kadernota evenementenbeleid vast. Het stadsdeel vindt het belangrijk om voor een goede balans tussen wonen, werken en recreëren te (blijven) zorgen. Enerzijds is er jaarlijks een groot aantal initiatieven voor evenementen, anderzijds zijn er ook klachten van omwonenden. Tot dusver reageert het stadsdeel ad hoc zowel op initiatieven als op klachten. Organisatoren, bewoners en ondernemers hebben behoefte aan meer houvast over (on)mogelijkheden bij evenementen in het stadsdeel. De nota evenementenbeleid is kaderscheppend bij het vinden van die balans.

Het stadsdeel zet in op de volgende punten, zoals aanbevolen door De Stad bv, om de integrale organisatie van festivals gemakkelijk te laten verlopen:

- het stadsdeel zorgt voor duidelijke communicatie over regelgeving over nieuwe activiteiten en een aanspreekpunt voor bewoners met vragen en klachten;
- het stadsdeel verzorgt een duidelijke informatievoorziening in het culturele veld over vergunningsprocedures en regelgeving;
- de culturele instellingen betrekken de afdeling vergunningen in een vroeg stadium bij nieuwe activiteiten.

FESTIVALS

Doelstellingen

- **De diversiteit van festivals in stand houden**
- **Stedelijke festivals in Nieuw-West**
- **Festivals leveren een bijdrage aan een Gastvrij Nieuw-West**

Acties

- **Actieplan Gastvrij Nieuw-West opstellen**
- **Kadernota evenementenbeleid Nieuw-West uitvoeren**

³⁵ DMO 2009: 53.

5.4. CULTURELE KNOOPPUNTEN

Stadsdeel Nieuw-West gebruikt de term 'culturele knooppunten' voor locaties en organisaties die als verzamelpunt functioneren voor instellingen, informatie en expertise. Zowel de productie als de consumptie van kunst en cultuur gedijt goed bij een bundeling van initiatieven.

Huidige situatie

De twee belangrijkste culturele knooppunten in Nieuw-West zijn:

1. Theater de Meervaart. Het theater is een artistiek knooppunt. Vanuit de functie van een theater ontwikkelt de Meervaart nevenactiviteiten waarmee ze een impuls aan de podiumkunsten in Nieuw-West geeft. In hun programmering zijn ze voortdurend op zoek naar het bereiken van nieuwe publieksgroepen. De samenkomst van verschillende organisaties vindt ook plaats in het voormalige ROC gebouw naast de Meervaart.
2. De vestigingen van de Openbare Bibliotheek Amsterdam in Nieuw-West (OBA). De OBA is een knooppunt voor informatie en cultuureducatie. Met deze informatie stimuleert de OBA de emancipatie van de inwoners van Nieuw-West. De OBA is verspreid over de wijken van Nieuw-West en is daardoor gemakkelijk te bereiken. De bibliotheek is succesvol in het bereiken van jongeren van Marokkaanse en Turkse afkomst. Het percentage dat lid is, is ruim 10% hoger dan bij autochtone jongeren.

Er zijn daarnaast nog andere knooppunten die verbinden, maar (nog) op kleinere schaal. Een voorbeeld is het Van Eesterenmuseum waar het erfgoed van de Rijksbouwmeester van Nieuw-West, Van Eesteren, getoond wordt. Tegelijkertijd is er samenwerking met stedelijke instellingen en biedt het museum een cultuureducatie programma. Ook de broedplaatsen vormen plekken waar kunstenaars, sociale initiatieven en openbare activiteiten samenkomen.

1. De Meervaart

De Meervaart combineert als knooppunt de volgende taken:

- een artistieke kerntaak;
- een programmering met bovenlokaal bereik;
- het stimuleren van culturele ontwikkelingen in het stadsdeel;
- het verbinden van culturele organisaties en projecten uit het staddeel, zodat organisaties met dezelfde belangen van elkaars kracht en kunde gebruik maken;
- het inzetten van zijn netwerk om nieuwe plannen snel te realiseren;
- het begeleiden van lokale beginnende culturele instellingen op weg naar professionalisering;
- het bieden van kansen aan kinderen en jongeren om zich cultureel te bekwamen door middel van cultuureducatie en talentontwikkeling;
- het zijn van een herkenningspunt in de buurt;
- het onderhouden van nauw contact met de andere instellingen, zorgt voor artistieke input.

2. De OBA

De openbare bibliotheek combineert als cultureel knooppunt de volgende functies:

- informatief: de kerntaak van de OBA is het voorzien in een kwalitatief goede informatievoorziening, over boeken en over maatschappelijke zaken³⁶;
- digitaal: het helpen van mensen met het ontwikkelen van digitale vaardigheden, omdat internet en social media steeds belangrijker worden in het dagelijkse leven;
- educatief: het organiseren van ondersteunende activiteiten op het gebied van taal- en leesvaardigheid, mediawijsheid en taalontwikkeling voor beginnende lezers, nieuwkomers, jongeren en laaggeletterden;
- ontmoeting: een plek bieden voor sociale contacten in het algemeen en leesgroepen;
- cultureel: het faciliteren van creatieve workshops, exposities en informatie over de culturele activiteiten in Nieuw-West.

Doelstelling

De Meervaart en de OBA ontwikkelen zich verder als culturele knooppunten

Het stadsdeel wil de functie van de knooppunten in stand houden en de Meervaart en de OBA in staat stellen om hun brede takenpakket ook de komende jaren te vervullen. De organisaties zijn belangrijke vindplaatsen voor cultuur, ze zijn laagdrempelig en staan goed bekend. Met name op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkelingen spelen de Meervaart en de OBA in op de behoeften vanuit de wijken en lokale organisaties. Vernieuwing op het gebied van publieksbereik, activiteiten, samenwerking en uitwisseling staat voorop.

Actie

De Meervaart en de OBA als culturele knooppunten blijven stimuleren

Het stadsdeel stimuleert de Meervaart en de OBA bij het inhoudelijk, ruimtelijk en financieel vormgeven van hun functie als culturele knooppunten. Zowel de Meervaart als de OBA zijn al aangesloten op verschillende netwerken in Nieuw-West. Het stadsdeel zal de instellingen blijvend uitdagen om de connectie met het culturele en maatschappelijke veld te behouden en uit te breiden.

CULTURELE KNOOPPUNTEN

Doelstellingen

- **De Meervaart en de OBA ontwikkelen zich verder als culturele knooppunten**

Actie

- **De Meervaart en de OBA in de functie van culturele knooppunten blijven stimuleren**

³⁶ Openbare Bibliotheek Amsterdam 2010: 4.

5.5. BROEDPLAATSEN EN CREATIEVE BEDRIJFSVERZAMELGEBOUWEN

Amsterdam staat bekend als een creatieve stad waar topkunst zowel geconsumeerd als geproduceerd wordt. Waar de kunstproductie vroeger veel in gekraakte panden plaats vond, is er sinds 2000 een broedplaatsenbeleid van de Gemeente Amsterdam dat betaalbare werkruimtes voor kunstenaars realiseert. Bureau Broedplaatsen Amsterdam (BBA) voert dit uit en heeft inmiddels 46 locaties ontwikkeld.

Er zijn nog een aantal plekken in Amsterdam die gekraakt zijn en in beheer zijn van de residerende kunstenaars. Deze plekken willen nadrukkelijk geen broedplaats genoemd worden, omdat ze geen ondersteuning van de Gemeente Amsterdam krijgen. Deze plekken vallen daarom onder de noemer 'creatieve bedrijfsverzamelgebouwen'.

Het inhoudelijke concept van broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen is hetzelfde: op een fysieke locatie, meestal in één gebouw, huren kunstenaars en creatief ondernemers tijdelijke werkruimtes die voor hen betaalbaar zijn. Zo'n verzamelplek kan gevuld zijn met verschillende disciplines, zoals beeldende kunst, dans, fotografie, mode en grafisch ontwerp. De doelstelling van een verzamelplek kan ook verschillen. Sommige richten zich expliciet op de buurt en anderen streven met name naar onderling samenwerking en productie.

De meerwaarde van broedplaatsen is dat ze fungeren als aanjagers van stedelijke vernieuwing, als basis voor werkgelegenheid, als springplank voor creatief talent, als betaalbare (woon)werkplek voor kunstenaars en als locaties waar slimme coalities tussen creatief experiment, commercie en buurtfuncties kunnen groeien³⁷. Broedplaatsen hebben effect op hun omgeving. Er zijn (nog) geen betrouwbare cijfers over welke invloed een broedplaats op de buurt heeft en hoe ver deze reikt. Het is wel duidelijk dat een broedplaats of creatief bedrijfsverzamelgebouw meer invloed heeft dan andere soorten bedrijvigheid.

Huidige situatie in Nieuw-West

➡ In de afgelopen 5 jaar is het aantal broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen in Nieuw-West ruim verdubbeld: van 4 naar 11.

➡ Dit betekent dat er ruim 300 kunstenaars in de broedplaatsen en ateliers in Nieuw-West werken.

➡ Er wordt gewerkt aan de realisatie van een grote broedplaats voor 70 huurders in combinatie met huisvesting voor jongeren in het voormalige ACTA gebouw aan de Louwesweg.

➡ Daarnaast zijn er 9 (woon)werkplekken die geregistreerd zijn bij de Commissie Ateliers en (Woon)Werkpanden Amsterdam (CAWA). De CAWA is het Amsterdamse loket voor kunstenaars en groepsinitiatieven die betaalbare ateliers en gebouwen realiseert.

De stijging van het aantal broedplaatsen in Nieuw-West is te verklaren doordat er meer leegstaande gebouwen zijn (ten gevolge van de stedelijke vernieuwing en de recente stagnatie hiervan), in combinatie met de relatief lage huurprijzen in Nieuw-West ten opzichte van het centrum van Amsterdam. Daarnaast is Nieuw-West aantrekkelijk voor creatieve

³⁷ BBA 2008: 9.

ondernemers, omdat zij ruimte voelen. Letterlijk en ook figuurlijk: er kan geëxperimenteerd worden.

De broedplaatsen in Nieuw-West zijn allemaal eigendom van woningbouwcorporaties. Ze komen tot stand met behulp van het BBA dat advies en subsidies geeft voor het gebruiksklaar maken van gebouwen. Meestal verhuurt de woningbouwcorporatie het gebouw aan een beheerder die vervolgens de invulling van het gebouw bepaalt. Het stadsdeel adviseert over de aansluiting bij de bewoners, de buurt en de actualiteiten van Nieuw-West.

Bijna alle kunstdisciplines en niveaus zijn vertegenwoordigd in de broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen van Nieuw-West: van dans tot beeldende kunst en van fotografie tot evenementenorganisatie. Veel van de verzamelplekken gaan bewust een relatie aan met de buurt, zoals de Garage Notweg en de kunstenaars in de ruimtes van Beehive.

De creatieve ondernemers die in broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen werken, zijn regelmatig betrokken bij de buurt, maar als ondernemers werken ze op stedelijk, regionaal en (inter)nationaal niveau. Hierdoor trekken zij bezoekers en consumenten naar Nieuw-West en geven daarmee een impuls aan Gastvrij Nieuw-West.

Doelstellingen

Dynamiek door aanwezigheid van werkruimtes voor kunstenaars

Nieuw-West wil zoveel mogelijk leegstand voorkomen door het plaatsen van kunstenaars en jongeren. De opkomst van de broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen in Nieuw-West draagt bij aan de stedelijke economie en brengt levendigheid met zich mee. Op plekken waar normaal alleen gewoond wordt, is nu ook bedrijvigheid en er worden (buurtgerichte) activiteiten georganiseerd. Hiermee is een dynamiek op gang gebracht die stadsdeel Nieuw-West wil behouden.

Connectie tussen kunstenaars in bedrijfsverzamelgebouwen en de omgeving verstevigt

Een broedplaats en creatief bedrijfsverzamelgebouw is van toegevoegde waarde voor zijn omgeving als het een zinvolle verbinding met buurtbewoners aangaat. Het is belangrijk om op een creatieve manier te onderzoeken wie er in de buurt wonen en welke nieuwsgierigheid zij naar kunst hebben. De initiatieven van broedplaatsen lopen uiteen van een expositieruimte met tweewekelijkse borrel tot kunstprojecten met kinderen. De laagdrempeligheid van een broedplaats wordt verhoogd door de aanwezigheid van sociale initiatieven, zoals een huiskamer van de woningbouwcorporatie of kookclub van vrouwen. Ook horeca verhoogt de toegankelijkheid voor bewoners. Dit soort functiemenging is belangrijk, omdat er hierdoor altijd wat gebeurt en de kansen groter zijn op toevallige ontmoetingen die tot nieuwe combinaties en innovatie leiden³⁸.

Acties

Langere contractduur stimuleren

De meeste broedplaatsen in Nieuw-West zijn tijdelijk. Bij het afsluiten van nieuwe contracten staat het stadsdeel positief tegenover een contractduur van tien, in plaats van vijf jaar. Zo krijgen de broedplaatsen de tijd om meer effect op de buurt te hebben.

³⁸ Hospers, Gert-Jan en Cees-Jan Pen, *Creativity and Innovation Management* nr. 4.

Het aantal broedplaatsen en huurders behouden

In 2011 zijn er veel broedplaatsen, maar in de komende jaren lopen de contracten van een aantal plekken af. In overleg met de woningbouwcorporaties en Bureau Broedplaatsen Amsterdam zal het stadsdeel zich inzetten om te voorkomen dat kunstenaars en creatieve ondernemers uit Nieuw-West vertrekken.

Combinatiefuncties creëren

Het stadsdeel stimuleert het combineren van functies in broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen. Deze plekken worden door de aanwezigheid van bijvoorbeeld horeca en een podium steeds meer een onderdeel van het buurtleven.

Daarnaast wil het stadsdeel functies combineren, omdat dit creatieve ondernemers aantrekt. Zij vestigen zich graag in levendige gebieden die bestaan uit een combinatie van functies, zoals wonen, werken, recreëren en horeca. Gebieden met een combinatie van functies zorgen ervoor dat meer mensen op verschillende momenten in Nieuw-West³⁹. Hoe meer bewoners, werkenden en passanten er in een gebied zijn, hoe beter het consumptieklimaat is.

De wisselwerking tussen de verzamelwerkplekken en hun omgeving stimuleren

Stadsdeel Nieuw-West adviseert de beheerders van de broedplaatsen over de maatschappelijke ontwikkelingen. Het stadsdeel heeft inzicht in wie er in dit gebied wonen en wat hun behoeften zijn. Op die manier kan een broedplaats een optimale wisselwerking met zijn omgeving aangaan.

Tegelijkertijd maakt het stadsdeel bij het organiseren van activiteiten en projecten gebruik van de expertise uit de broedplaatsen. Op die manier bevordert het stadsdeel de creatieve werkgelegenheid en draagt het bij aan de samenwerking tussen de verzamelplekken en omwonenden.

De activiteiten die verzamelplekken organiseren, zoals workshops en festivals, blijven belangrijk voor de laagdrempeligheid en de verbinding met de buurt. Een andere optie is het organiseren van een open atelierdag Nieuw-West.

Bedrijfsvoering van startende creatieve ondernemers ondersteunen

Nieuw-West biedt ondersteuning aan startende ondernemers bij hun bedrijfsvoering. Creatieve ondernemers kunnen ook deze algemene ondersteuning krijgen. Het stadsdeel onderzoekt of het noodzakelijk is specifieke ondersteuning voor de creatieve industrie te bieden.

³⁹ DRO 2010.

BROEDPLAATSEN EN CREATIEVE BEDRIJFSVERZAMELGEBOUWEN

Doelstellingen

- Dynamiek door aanwezigheid van werkruimtes voor kunstenaars
- Connectie tussen kunstenaars in bedrijfsverzamelgebouwen en de omgeving versterkt

Acties

- Stimuleren van langere contractduur
- Het aantal broedplaatsen en huurders behouden
- Combinatie-functies creëren
- De wisselwerking tussen de verzamelwerkplekken en hun omgeving stimuleren
- Bedrijfsvoering van creatieve ondernemers ondersteunen

5.6. BEELDENDE KUNST

Beeldende kunst is overal: het kunstwerk op de route naar huis, de bijzondere lantaarnpaal op de brug, het glaskunstwerk in de school en de buurman die in zijn vrije tijd schildert. Beeldende kunst komt in talrijke toepassingen voor. Schilderijen, beelden, mode, grafische vormgeving, tekeningen, fotografie, textiel, installaties en toegepaste kunst (esthetische vormgeving van functionele voorwerpen) vallen hier allemaal onder⁴⁰. In 2010 was voor 21% van de Nederlanders, ouder dan 6 jaar, beeldende kunst onderdeel van zijn vrijetijdsbesteding en studeerden 4019 mensen af aan een kunstopleiding^{41, 42}.

Beeldende kunst wordt geproduceerd in ateliers, broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen en uiteindelijk verkocht in galeries en op beurzen. De stad Amsterdam kent een rijke geschiedenis op dit gebied.

Huidige situatie in Nieuw-West

Beeldende kunst komt in verschillende vormen voor in stadsdeel Nieuw-West:

- ➔ er zijn 317 geregistreerde kunstwerken in de openbare ruimte, waarvan 130 in beheer bij stadsdeel Nieuw-West en 187 bij woningbouwcorporaties en scholen;
- ➔ in de 11 broedplaatsen en de creatieve bedrijfsverzamelgebouwen werken veel beeldend en toegepaste kunstenaars en ontwerpers;

⁴⁰ Esthetische vormgeving van functionele voorwerpen.

⁴¹ Kunstfactor 2010: 4.

⁴² www.cbs.nl, gezien op 11.08.2011.

- ➔ er zijn verschillende expositieruimtes en 3 galeries in Nieuw-West waar beeldende kunst verkocht wordt.

Beeldende kunst in de openbare ruimte

De openbare ruimte is de meest laagdrempelige plek voor bewoners om kunst tegen te komen. Beeldende kunst in de openbare ruimte draagt bij aan de herkenbaarheid van een buurt. Een kunstwerk kan voor bewoners hun gevoel van trots en de identiteit van de buurt reflecteren.

Jaarlijks komen er in Nieuw-West enkele beelden bij in het kader van de stedelijke vernieuwing of op initiatief van bewoners. Nieuw-West leent zich vanwege de ruimte voor grote werken en regelmatig verwijst een werk naar het kenmerkende groen in dit stadsdeel. Er zijn ook interactieve kunstwerken die teruggrijpen op ambachten, zoals de *Mobiele moestuintjes* van Cascoland en de *Do it yourself ovens* van Deborah Solomon. Tot de collectie van Nieuw-West behoren werken van bekende kunstenaars die een stempel hebben gedrukt op de Nederlandse beeldende kunst, zoals Birza, Nieuwenhuys, Janssen, Cozijn, Pielage en Volten.

Bewoners doen mee in het proces

Het stadsdeel zorgt ervoor dat omwonenden bij de totstandkoming van een nieuw kunstwerk worden betrokken. Door met omwonenden samen te werken, is de kans groot dat het kunstwerk een lokaal karakter krijgt en dus kenmerkend voor een buurt wordt. Daarnaast is de kans op afwijzing en vernieling kleiner.

De mate van zeggenschap van omwonenden verschilt: van informeren tot meeontwerpen en helpen met de uitvoering. Intensief samenwerken met bewoners spreekt andere vaardigheden van een kunstenaar aan. Het is belangrijk om het evenwicht tussen de kwaliteit van het product en het proces in de gaten te houden.

Productie van beeldende kunst

In de broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen vindt het overgrote deel van de productie van beeldende kunst in Nieuw-West plaats. Nieuw-West is hier geschikt voor, omdat er locaties zijn met ruimte voor veel lawaai, stof, het bouwen van installaties en andere werken. Bij opdrachten voor nieuwe werken door het stadsdeel wordt waar mogelijk samengewerkt met een lokale kunstenaar.

Expositieruimtes en galeries

In Nieuw-West is de productie van beeldende kunst aanzienlijk hoger dan de consumptie en verkoop. Er zijn verschillende ruimtes waar lokale kunstenaars hun werk kunnen exposeren, zoals de filialen van de OBA, broedplaats de Vlucht, de Creamclub en de locaties van de stadsdelen.

Er zijn drie galeries in Nieuw-West die professionele kunst verkopen:

1. ARTkitchen – gespecialiseerd in hedendaagse kunst;
2. C3 – gespecialiseerd in hedendaagse kunst van jonge opkomende kunstenaars;
3. Galerie 32-34 – gespecialiseerd in fotografie en nieuwe media.

Doelstellingen

De collectie is zichtbaar en bekend

Het stadsdeel wil de bekendheid en zichtbaarheid van de collectie beeldende kunst in de openbare ruimte vergroten. Ondanks de omvang en de kwaliteit van de collectie is die nauwelijks bekend. Dit is te verklaren, uit dat een beeldend kunstwerk een passief object is in de openbare ruimte, waardoor mensen zich er weinig toe verhouden. Ook een gastvrij Nieuw-West is gebaat bij een toegankelijke collectie die gemakkelijk te bezoeken is.

Voortzetten van het collectiebeheer

Het stadsdeel gaat door met het beheren van haar buitencollectie kunstwerken en de kunstwerken die er de komende tijd bij zullen komen. Goed beheer is belangrijk, omdat verloedering meer verloedering aantrekt⁴³.

Galeries vestigen zich in gebieden met andere commerciële functies

Het stadsdeel moedigt aan dat nieuwe galeriën zoveel mogelijk in gebieden terecht komen waar al andere commerciële functies zijn. In 2009 is er een visie ontwikkeld voor de Creatieve Radiaal West (van de broedplaats de 1800Roeden in Nieuw-West tot het cultuurpark, de Westergasfabriek, in West) die de aanwezige creativiteit rondom een lange doorgaande weg concentreert. Dit is een mooie aanzet voor hoe verschillende ondernemingen elkaar kunnen versterken en zo de consumptie kunnen verhogen.

Acties

De buitencollecties gezamenlijk ontsluiten met de Gemeente Amsterdam

Stedelijk

De Gemeente Amsterdam heeft in 2009 een beleidskader voor kunst in de openbare ruimte tot 2015 vastgesteld⁴⁴. Een van de uitgangspunten is om tot één buitencollectie Amsterdam te komen. Hiervoor is de centrale stad samen met de stadsdelen de mogelijkheden voor een overkoepelende website met kunsthistorische beschrijvingen aan het verkennen.

Nieuw-West

In Nieuw-West zijn er ruim 300 beelden in de openbare ruimte, waarvan er 130 van het stadsdeel zijn. Het stadsdeel wil in gesprek met de andere eigenaren, zoals woningbouwcorporaties en scholen, om voor bewoners en bezoekers een collectie te creëren die als geheel gepresenteerd wordt.

Tegelijkertijd heeft het stadsdeel het voornemen om in kaart te brengen welke kunstwerken van cultuurhistorische waarde zijn. Zo wordt voorkomen dat bijzondere kenmerkende kunstwerken, met name in en aan gebouwen, verdwijnen.

Informatie aan beelden in de buitenruimte toevoegen

Weinig kunstwerken zijn voorzien van een informatiebordje. Om te beginnen worden de belangrijkste kunstwerken uit de collectie geselecteerd en wordt daarbij een bordje geplaatst. Voorbijgangers kunnen dan gemakkelijk meer te weten kunnen komen over een werk.

⁴³ Omgevingspsycholoog Camilla Meijer in Leupen 14.07.2011.

⁴⁴ DMO 2009, buitenkunst.

Een kunstroute organiseren

In 2012 wordt Nieuw-West, in het kader van Gastvrij Nieuw-West, als een groot openluchtmuseum gepresenteerd. Bewoners en bezoekers kunnen via verschillende thematische routes langs de 'collecties' in de openbare ruimte geleid worden. Het toont de schoonheid van Nieuw-West als Tuinstad en als gebied in transformatie. Nieuwe en social media krijgen hierbij een rol om aan te sluiten bij de leefwereld van jonge mensen.

Expositieruimte faciliteren

Het stadsdeel faciliteert de mogelijkheid om lokaal geproduceerde beeldende kunst te exposeren, zodat de bewoners van Nieuw-West de mogelijkheid hebben om hier kennis mee te maken. Dit kan in stadsdeelkantoren, maar ook in lege winkelplinten.

Een beheertoets bij elk nieuw kunstwerk

Om de collectie beheersbaar te houden, wordt bij de totstandkoming van een nieuw werk een beheertoets gedaan. In de beheertoets worden de technische en financiële consequenties van een nieuw werk inzichtelijk gemaakt. Naar aanleiding van deze toets wordt een bedrag voor beheer gereserveerd in het budget van het nieuwe kunstwerk.

Het stadsdeel maakt ook afspraken over hoe lang een kunstwerk blijft staan. Als het werk niet meer in de fysieke of sociale omgeving past, kan het weer verwijderd worden.

De vestiging van galeries in gebieden met andere commerciële functies bemiddelen

Het stadsdeel bemiddelt bij de vestiging van nieuwe galeries in gebieden waar ook andere commerciële functies zijn. De verwachting is dat de galeries dan ook bezoekers aantrekken die niet speciaal voor hen komen, maar waar men wel gemakkelijk binnen komt lopen.

BEELDENDE KUNST

Doelstellingen

- **De collectie beeldende kunst is zichtbaar en bekend**
- **Het voortzetten van het collectiebeheer**
- **Galeries vestigen zich in gebieden met andere commerciële functies**

Acties

- **De buitencollecties gezamenlijk ontsluiten met de Gemeente Amsterdam**
- **Informatie aan beelden in de buitenruimte toevoegen**
- **Een kunstroute organiseren**
- **Expositieruimte faciliteren**
- **Een beheerstoets bij elk nieuw kunstwerk**
- **De vestiging van galeries in gebieden met andere commerciële functies bemiddelen**

6. FINANCIËLE INZET

6.1. Budget en bezuinigingen

Door de economische stagnering is er sprake van grote bezuinigingen in de culturele sector. Zowel het Rijk, de Gemeente Amsterdam en ook stadsdeel Nieuw-West gaan minder geld uitgeven. Daarnaast zijn er ook geen middelen meer vanuit het programmabureau Koers Nieuw-West dat stevig investeerde in de kunst en cultuur. Dit tijdelijke programma eindigde begin 2011. Vanuit de Wijkaanpak en de stedelijke vernieuwing werden regelmatig kunstprojecten gefinancierd. Ook dit zal aanzienlijk verminderen. Hiermee staat de financiering van kunst en cultuur onder druk.

In het hele land is de culturele sector aan het experimenteren met nieuwe verdienmodellen, zoals het delen van de back-office en marketing, obligaties uitgeven en de adoptie van kunst⁴⁵. Er is nog onbekend welke modellen precies werken en wat het dan oplevert. Dit moet in de praktijk blijken. Zowel het culturele veld in Nieuw-West als het stadsdeel moeten nieuwe vormen van financiering vinden.

Cultureel ondernemerschap

Nieuw-West stimuleert een actieve culturele sector die veel initiatief toont en verbindingen aangaat met de omgeving. Initiatiefnemers realiseren hun projecten met maximaal 50% stadsdeelsubsidie. Door de bundeling van krachten kunnen culturele instellingen, creatieve ondernemers en kunstenaars efficiënter werken. Ook kunnen ze elkaar helpen door kennis en ervaring over alternatieve financiering uit te wisselen.

Inzet van stadsdeel Nieuw-West

Nieuw-West speelt een verbindende rol bij het vinden van alternatieve financiering voor het culturele veld. Bijvoorbeeld door contacten te leggen met het bedrijfsleven in Nieuw-West of mee te denken over een subsidieaanvraag bij een Europees fonds.

Voor de activiteiten die het stadsdeel zelf organiseert zal het op zoek gaan naar meer partners om gezamenlijk de kunst en cultuur in Nieuw-West te ondersteunen. Als er gedeelde belangen zijn, kunnen activiteiten gezamenlijk gefinancierd worden. De eerste gesprekken worden gevoerd met woningbouwcorporaties en het ondernemersplatform.

Nieuw-West gaat de komende tijd verder met het onderzoeken naar kostenreducerende maatregelen binnen de eigen organisatie. Bijvoorbeeld:

- door middel van versoepelde regelgeving kunstenaars de ruimte geven om cultureel; te ondernemen en zo hun geld kunnen verdienen;
- ruimte beschikbaar stellen voor activiteiten in de buurt.

⁴⁵ Voorthuisen, *Binnenlands Bestuur*, week 37.

6.2. Begroting

Voor het uitvoeren van alle onderdelen van het kunst- en cultuurbeleid 2011 – 2014 zijn de minimaal noodzakelijke bedragen begroot. Deze kosten zijn een vertaling van de ambitie om de verworvenheden van kunst en cultuur in stand te houden. De culturele infrastructuur bestaande uit talentontwikkeling, community art, culturele knooppunten, festivals, broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen en beeldende kunst is de basis voor het culturele leven in Nieuw-West. Deze basis stelt de kunst en cultuur in staat om van betekenis te zijn voor sociale, fysieke en economische ontwikkelingen. Het bereikte niveau van kunst- en cultuurinstellingen en activiteiten wordt gehandhaafd. Dit biedt het culturele veld de mogelijkheid om verder te bouwen. Hiervoor worden kosten voorzien waar nog dekking voor gezocht moet worden. Dit betreft voornamelijk activiteiten die nog geen dekking hebben na het wegvallen van de middelen van Koers Nieuw West. De stadsdeelbegroting is leidend. De onderstaande voorstellen voor nieuw beleid zijn indicatieve bedragen. Onder toelichting wordt aangegeven voor welke voorstellen een beroep zal worden gedaan op regulier budget en capaciteit. De overige voorstellen komen terug bij de behandeling van de begroting voor 2012. Voor wat betreft de acties 2 en 3 is reeds bij de begroting voor 2011 besloten de financiering tot in 2012 voort te zetten. Bij de begroting voor 2013 zal op deze acties worden teruggekomen.

Actie	Kosten	Toelichting
<u>Talentontwikkeling</u>		
1. Theater de Meervaart ondersteunen bij het vormgeven van talentontwikkeling	40.000	regulier budget
2. Studio West behouden	240.000	gefinancierd voor 2012
3. 4West behouden	150.000	gefinancierd voor 2012
4. Beeldende kunst, media en mode toevoegen aan keten talentontwikkeling	capaciteit	reguliere capaciteit
5. Ruimte voor stedelijke instellingen bemiddelen	capaciteit	reguliere capaciteit
6. Samenwerking kunst- en cultuuractiviteiten in Huizen van de Wijk opzetten	capaciteit	reguliere capaciteit
7. Basispakket cultuureducatie invoeren	capaciteit	reguliere capaciteit
<u>Community art</u>		
8. Community art projecten	30.000	
<u>Festivals</u>		
9. Diversiteit festivals in stand houden	90.000	
10. Sloterplasfestival	100.000	
11. Stedelijke festivals in Nieuw-West	capaciteit	reguliere capaciteit
12. Een actieplan voor Gastvrij Nieuw-West	capaciteit	reguliere capaciteit
<u>Culturele knooppunten</u>		
13. De Meervaart en OBA als culturele Knooppunten blijven stimuleren	capaciteit	reguliere capaciteit
14. Cultureel knooppunt de Meervaart	180.000	

Broedplaatsen en creatieve bedrijfsverzamelgebouwen

15. Langere contractsduur stimuleren	capaciteit	reguliere capaciteit
16. Combinatiefuncties creëren	capaciteit	reguliere capaciteit
17. De wisselwerking tussen verzamelwerkplekken en hun omgeving stimuleren	capaciteit	reguliere capaciteit

Beeldende kunst

18. De collectie beeldende kunst gezamenlijk ontsluiten	5.000	
19. Informatie aan beelden in de openbare ruimte toevoegen	35.000	
20. Een kunstroute organiseren	37.500	
21. Expositieruimte faciliteren	20.000	
22. Een beheerstoets bij elk nieuw kunstwerk	capaciteit	reguliere capaciteit
23. De vestiging van galeries in gebieden met andere bedrijvigheid bemiddelen	capaciteit	reguliere capaciteit

FINANCIELE INZET

- **In deze tijd van economische stagnering vraagt Nieuw-West cultureel ondernemerschap van het veld**
- **Het stadsdeel zoekt naar partners om gezamenlijk te financieren.**
- **Nieuw-West kijkt binnen haar eigen organisatie naar wat zij aan kostenreducerende maatregelen kan nemen**

BIJLAGEN

LITERATUURLIJST

Baarle 2004.

Baarle, Yvonne van, *Divers. Cultuurbeleid in een multiculturele samenleving, een handreiking aan gemeenten*, Den Haag: VNG Uitgeverij, 2004.

BBA, *Breed: broedplaatsen-praktijk-beleid-resultaten-nieuws* nr. 3.

Bureau Broedplaatsen / Gemeente Amsterdam, 'Creativiteit moet je niet reguleren, maar faciliteren', *Breed: broedplaatsen-praktijk-beleid-resultaten-nieuws*, jrg. 10 (2010), nr. 3 (december): p. 3, 4.

BBA 2008.

Bureau Broedplaatsen / Gemeente Amsterdam, *Werken aan de basis van de creatieve stad Amsterdam en regio. Programma broedplaatsen 2008 – 2012*, Amsterdam: 2008.

Boelhouwer en Straathof 21.07.2010.

Boelhouwer, Emma, Merel Straathof, 'Niet iedereen zit te wachten op vertier', *Het Parool*, 21.07.2010.

Bouwen met goede bedoelingen, 22.07.11.

'Bouwen met goede bedoelingen', *Volkscrant*, 22.07.11.

Breemer 2010.

Breemer, Anna van den, 'Ieder kind kan zingen', *Volkscrant*, 15 oktober 2010.

Brouwer en Thomsen 2007.

Brouwer, Jan, Maren Thomsen, *Cultuurimpuls stedelijke vernieuwing*, Delft: ABF Research, 2007.

Brouwer 2011.

Brouwer Jan, *De kracht van cultuur. Onderzoek naar de effecten van cultuurprojecten en cultuurprogramma's*, Delft: ABF Cultuur, 2011.

Burghoorn 15.10.2010.

Burghoorn, Alex, 'Een experiment op de deurmat', *Volkscrant*, 15.10.2010.

Collard 2011.

Collard, Paul, in opdracht van de Gemeente Amsterdam, *Amsterdam, wereldstandaard voor cultuureducatie*, Amsterdam: EPS, 2011.

De Stad bv 2011.

De Stad bv, in opdracht van stadsdeel Nieuw-West, *Cultuur in Nieuw-West. Advies ten behoeve van het nieuwe cultuurbeleid in stadsdeel Nieuw-West*, Amsterdam: 2011.

DO+S 2011 Kunst- en cultuurmonitor.

Dienst Onderzoek en Statistiek / Gemeente Amsterdam, *Kunst- en cultuurmonitor Amsterdam 2010*, Amsterdam: 2011.

DO+S 2011.

Dienst Onderzoek en Statistiek / Gemeente Amsterdam, *De staat van de stad VI*, Amsterdam: SDA Print + Media, 2011.

DMO 2008.

Dienst Maatschappelijk Ontwikkeling / Gemeente Amsterdam, *Brede Talentontwikkeling voor alle jeugd in Amsterdam*, Amsterdam, 2008.

DMO 2009, kunstenplan.

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling / Gemeente Amsterdam, *Kunstenplan 2009-2012*, Amsterdam, 2009.

DMO 2009, buitenkunst.

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling / Gemeente Amsterdam, *Buitenkunst. Beleidskader kunst in de openbare ruimte Amsterdam 2009 – 2015*, Amsterdam: 2009.

Dorresteyn 2009.

Dorresteyn, Willemien, Sandra Trienekens e.a. Hogeschool van Amsterdam, *Analyse kunstpraktijk van Amsterdamse woningbouwcorporaties*, Amsterdam: 2009.

DRO 2006.

Dienst Ruimtelijke Ordening / Gemeente Amsterdam, *Succesvolle vestigingsplekken*, Amsterdam, 2006.

DRO 2010.

Dienst Ruimtelijke Ordening / Gemeente Amsterdam, *The Amsterdam Pocket Atlas*, Amsterdam: Joh. Enschede, 2010.

Duijvestijn 2007.

Duijvestijn, Paul, *De sociale infrastructuur van de 40 'krachtwijken' in beeld*, Amsterdam, 2007.

Essen, *Binnenlands Bestuur* week 25.

Essen, Ben van, 'Heb vertrouwen in de burger, overheid', *Binnenlands Bestuur*, jrg. 32 (2011), week 25 (juni): p. 20, 21.

Florida 2005.

Florida, Richard, *The flight of the creative class*, New York: Harper Business, 2005.

Gemeente Amsterdam 2011.

Gemeente Amsterdam, *Vooruitblik op de hoofdlijnen 2013 – 2016*, Amsterdam: 2011.

Guetzkow 2002.

Guetzkow, Joshua, *How the arts impacts communities*, Princeton: Princeton University, 2002.

Hospers en Pen, *Creativity and Innovation Management* nr. 4.

Hospers, Gert-Jan en Cees-Jan Pen, 'A view on creative cities beyond the hype', *Creativity and Innovation Management*, jrg. 17 (2008), nr. 4 (december): p. 259 - 270.

Jansen, *Binnenlands Bestuur* week 25.

Jansen, Yvonne, 'Puber moet zakgeld aanspreken voor cultuur', *Binnenlands Bestuur*, jrg. 32 (2011), week 25 (juni): p. 10 -13.

Kunstfactor 2010.

Kunstfactor, *Amateurkunst – de feiten. Monitor Amateurkunst in Nederland 2009*, Zwolle: Thieme MediaCenter, 2010.

Leupen 14.07.2011.

Leupen, Kamilla, 'Niet te snel lachen om de buurtbarbeque', *Het Parool*, 14.07.2011.

Marlet 18.11.2010.

Marlet, Gerard, 'Podiumkunst bepaalt huizenprijzen', *NRC Handelsblad*, 18.11.2010.

Mazure 2009.

Mazure, Roel, 'Een weekje theater heeft weinig zin. Wij investeren in continuïteit', *Kaap Kunst*, 01.10.2009.

Ministerie van BZK/WWI 2011.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties / Wonen Wijken en Integratie, *Leefbaarheid in Balans. Ontwikkeling van de leefbaarheid in de periode 2008 – 2010 op basis van de Leefbarometer*, Den Haag: 2011.

Openbare Bibliotheek Amsterdam 2010.

Openbare Bibliotheek Amsterdam, Nieuw-West, *Operationeel verslag*, Amsterdam: 2010.

Ploeg 2001.

Ploeg, Rick van der, 'Brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal', Zoetermeer, 2001.

Pré 2011.

Pré, Raoul du, 'Nederland is in drie jaar niet leefbaarder geworden', *Volkscrant*, 01.08.11.

Provincie Flevoland en Utrecht en de Gemeente Amersfoort, Almere en Utrecht 2003.

Provincie Flevoland en Utrecht en de Gemeente Amersfoort, Almere en Utrecht, *Jonge Ruimte. Cultuurprofiel Midden Nederland*, 2003.

Raad voor cultuur 2003.

Raad voor cultuur, *Cultuur, meer dan ooit*,

Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer 2009.

Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer, *Verkenning Creatieve industrie Westelijke Tuinsteden*, Amsterdam: 2009.

Stadsdelen Geuzenveld-Slotermeer, Bos en Lommer en Westerpark 2009.

Stadsdelen Geuzenveld-Slotermeer, Bos en Lommer en Westerpark, *Creatieve Radiaal West. Visie en uitgangspunten*, Amsterdam: 2009.

Stadsdeel Osdorp 2010.

Stadsdeel Osdorp, *Samen bereiken we meer. Vernieuwingsplan Wildemanbuurt en Blomwijckerbuurt*, Amsterdam: 2010.

Stadsdeel Nieuw-West 2010.

Stadsdeel Nieuw-West, *Kansen bieden – talenten benutten. Bestuursprogramma stadsdeel Nieuw-West 2010 – 2014*, Amsterdam: 2010.

Stadsdeel Nieuw-West 2011.

Stadsdeel Nieuw-West 2011, *Inhoudelijk kader herijking subsidies*, Amsterdam: 2011.

Stadsdeel Nieuw-West 2011.

Stadsdeel Nieuw-West, *Gebiedsarrangementen Sociaal Economisch*, Amsterdam, vastgesteld door het dagelijks bestuur 2011.

Stichting Cultuurimpuls en NICIS Institute 2011.

Stichting Cultuurimpuls en NICIS Institute, *De kracht van Cultuur. Effectieve cultuurimpulsen in de wijk*, Den Haag: ipskampdrukkers, 2011.

Stuurgroep BTO 2010.

Stuurgroep Brede Talent Ontwikkeling / Gemeente Amsterdam: *Amsterdams kind kunst & cultuur*, Amsterdam: 2010.

Truijens 2011

Truijens, Aleid, 'Als je dichtbij staat, zie je alleen stipjes', *Volkscrant*, 27.07.11.

Voorthuijsen, *Binnenlands Bestuur*, week 20.

Voorthuijsen, Anka van, 'Baten cultuur hoger dan kosten', *Binnenlands Bestuur*, jrg. 32 (2011), week 20: p. 14,15.

Wensink 2009.

Wensink, Herien, 'Leer ook Turkse sas spelen bij muziekles', *NRC Handelsblad*, 24.03.2009.

Websites

www.cbs.nl, gezien op 11.08.2011.

www.cultuurnetwerk.nl, gezien op 01.08.2011.

e

Cultuur in Nieuw-West

Advies ten behoeve van het nieuwe cultuurbeleid in Stadsdeel Amsterdam Nieuw-West

Augustus 2011

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

Verantwoording

1. Cultuur in Nieuw-West
2. Participatie
3. Ondernemende coalities
4. Cultuurbeleid
5. Uitvoering
6. Kogroep

Bijlage: gesprekspartners

Onderzoeker/auteur: Simon van Dommelen

Tichelstraat 6
1015 KT Amsterdam

020 615 95 90
info@destadbv.nl
www.destadbv.nl

INLEIDING

Stadsdeel Nieuw-West heeft een jonge en bloeiende cultuursector. In korte tijd zijn vele nieuwe initiatieven en broedplaatsen ontstaan, die het stigma culturele woestijn onderuit halen. Nog maar tien jaar geleden was theater de Meervaart één van de weinige voorzieningen van naam in Nieuw-West en werden alleen op het gebied van talentontwikkeling interessante activiteiten ontplooid bij Studio West en ISH. Nog steeds wordt van buiten neergekeken op Nieuw-West. In het Stadsdeel zelf is het beeld al gekanteld en wordt de rijkdom aan cultuur steeds meer naar boven gehaald. Sommige bewoners moeten nog wat wennen aan alle nieuwe culturele initiatieven en de reuring die dat met zich meebrengt, maar de positieve stemming overheerst. Nieuw-West is klaar om de rest van de stad en regio kennis te laten maken met de culturele diversiteit van het Stadsdeel.

VERANTWOORDING

Deze notitie is een inhoudelijke weergave van de gesprekken die de Stad bv in de afgelopen maanden heeft gevoerd met stakeholders in het culturele netwerk van Nieuw-West. Deze gesprekken waren niet alleen gericht op het formuleren van adviezen aan het Stadsdeel maar tevens bedoeld om het veld te activeren om zelf invulling te geven aan het nieuwe cultuurbeleid van het Stadsdeel. Het proces en de notitie vormen de basis voor een actieplan dat door de afdeling Cultuur van Stadsdeel Nieuw-West zal worden ontwikkeld.

Stadsdeel Nieuw-West heeft de Stad bv als onafhankelijke partij van buiten gevraagd om dit proces te begeleiden. Niet in de rol van adviseur die de inhoud van een beleidsagenda bepaalt, maar als vertaler van de wensen en mogelijkheden in het veld tot een gemeenschappelijk gedragen advies voor de aanpak van cultuur in Nieuw-West. Doordat het bureau geen belangen heeft in de wijk konden open gesprekken gevoerd worden. De ervaringen uit andere projecten op het gebied van stedelijke ontwikkeling, cultuur en creatieve economie kwamen daarbij goed van pas. Met name op het gebied van cultuur in aandachtswijken heeft de Stad bv de afgelopen jaren veel kennis opgebouwd. Onlangs is de publicatie 'De Kracht van Cultuur' uitgebracht waarin de praktijkkennis en onderzoeksresultaten uit het programma CoP Cultuurimpuls zijn gebundeld. Dat is een omvangrijk praktijk- en onderzoeksnetwerk van 15 kunst- en cultuurprojecten in Nederland in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken (WWI), corporaties, fondsen en belangenorganisaties. Met behulp van onderzoekers van ABF Cultuur, Nicis Institute en de Universiteit van Tilburg heeft de Cultuurimpuls aangetoond dat cultuur een aanmerkelijke meerwaarde heeft voor het herstellend vermogen in aandachtswijken en een relatief goedkope investering is in de stedelijke vernieuwing. In de gesprekken in Nieuw-West is deze argumentatie kracht bij gezet.

In het plan van aanpak voor dit project waren de volgende stappen beoogd:

1. Gespreks- en verdiepingronde. Om een goed beeld te krijgen van de verschillende cultuurnetwerken en de wensen vanuit de sector zijn gesprekken gevoerd met sleutelfiguren. Er waren vijftien interviews beoogd, maar door het informatieve karakter en de diversiteit aan gesprekspartners is deze ronde uitgebreid. In de bijlage staat een lijst van geïnterviewden.
2. Rondetafelgesprekken, waaronder een gesprek met de koplopers van de diverse cultuurnetwerken in Nieuw-West, een gesprek met experts van buiten en een bijeenkomst

voor ambtenaren van de verschillende betrokken afdelingen in het Stadsdeel. Deze gesprekken zijn allemaal uitgevoerd en leverden een schat aan informatie op. Deelnemerslijsten staan in de bijlage.

3. Werkconferentie. Aanvankelijk stond een werkconferentie aan het begin van de zomer op de agenda, die in een kleinere opzet beschouwd kon worden als een vervolg op de netwerkconferentie van Koers Nieuw West op 4 november 2010. In de eerste ronde bleek er nauwelijks animo voor deze opzet. De sleutelfiguren gaven aan dat de afzonderlijke netwerken goed functioneren en dat er met name behoefte was aan onderlinge uitwisseling en verdieping. Het bleek constructiever om dat eerst in kleiner gezelschap te organiseren. Tijdens de bijeenkomst van de koplopers is daarom het idee van een kopgroep geboren. In het najaar zal deze groep op initiatief van Andreas Fleischman (De Meervaart) voor het eerst samen komen.

In het proces dat de Stad bv begeleidt worden in elk geval nog de volgende activiteiten ondernomen. Om te beginnen de begeleiding van de kopgroep in de opstartfase. Daarnaast zal een bijeenkomst worden belegd met corporaties die actief zijn in Nieuw-West om te komen tot afstemming en afspraken met het Stadsdeel over de te nemen stappen in het cultuurbeleid.

Voorliggend document is het resultaat van de rondetafels en individuele gesprekken uit de eerste twee rondes en aangevuld met achtergrondmateriaal. Het is opgebouwd rond een aantal thema's die specifiek voor de ontwikkeling van kunst en cultuur in Nieuw-West belangrijk zijn, zoals participatie en de vorming van ondernemende coalities. Het dient als advies en onderlegger voor de cultuurnota die beleidsadviseur Eva Pas zal opstellen en in september in het college wordt besproken. De cultuurnota vormt de basis onder een Actieplan Cultuur dat met het veld zal worden opgesteld.

1. CULTUUR IN NIEUW-WEST

Het vertrekpunt

Sinds de jaren '50 heeft cultuur als element van de wijkopbouw in Nieuw-West altijd een rol gespeeld. De opgang van Nieuw-West was het naoorlogse optimisme van vooruitgang en wederopbouw. Ondersteund door een wijkgedachte met buurthuizen en bekroond door de Meervaart. Daarmee zou de emancipatie van de Nederlandse arbeiders zijn voltooid. Met de neergang kwam de verhuizing naar Almere en de instroom van migranten met een minder rooskleurige toekomst. De negatieve spiraal leidde uiteindelijk tot een wijk zonder samenhang, mensen die elkaar niet kenden en een reputatie die steeds slechter werd. We herinneren ons dat vlak na de oprichting van het Amsterdamse Broedplaatsenbeleid één van de beschikbare panden in Geuzenveld werd teruggetrokken omdat geen kunstenaar zich wilde vestigen in het Stadsdeel. De krachtwijk is een wijk van ontheemden, vreemden, cultuurarm en weinig kansrijk. De inspanningen van de corporaties, Stadsdeel en gemeente in de afgelopen jaren, door middel van herstructurering, sloop en nieuwbouw, hebben de achteruitgang tot staan gebracht. Cultuur levert daaraan een bijdrage, versterkt de opgaande lijn, geeft zelfvertrouwen en geloof in eigen kracht, betreft bestaande bewoners bij de wijk en integreert nieuwe bewoners. Dat is wat mensen nodig hebben als de vernieuwing tot stilstand komt.

Door kunst en cultuur hebben veel bewoners de weg naar boven gevonden (talentontwikkeling), zijn jongeren geïnspireerd geraakt en in staat gebracht om nieuwe vermogens te ontwikkelen (cultuureducatie). Kunst en cultuur hebben ook de reputatie van Nieuw-West een impuls gegeven (o.a. Sloterplasfestival). Broedplaatsen schieten nu alsnog als paddenstoelen uit de grond. Niet als eilanden in de wijk, maar als potentiële ankerpunten die bijdragen aan het revitaliserend vermogen van de buurt, waar bewoners zichzelf kunnen ontplooien (Garage Notweg, Beehives, De Vlucht). Kunst en cultuur in Nieuw-West zijn niet op de eerste plaats bedoeld om een gentrificatieproces op gang te brengen, zoals elders, maar om van de buurt zelf cultuurproducent te maken. De intrinsieke waarde van kunst, het stimuleren en tonen van cultuurproducties, wordt niet vergeten door de gemeente en corporaties. De Meervaart is daarin een ankerpunt, een theater met een goede reputatie en een reikwijdte tot ver buiten de Stadsdeelgrenzen.

Nu de herstructurering stagneert, de wijkaanpak tot stilstand dreigt te komen en de gemeente moet bezuinigen is de vraag of kunst en cultuur daarin wordt mee getrokken. Op basis van onderzoek wordt het beeld bevestigd dat cultuur in de opwaartse beweging van het Stadsdeel, in het bereik van het NAP (Normaal Amsterdams peil), haar waarde bewijst. Cultuur kan de opgaande lijn uit de wijkaanpak vasthouden, als identiteitsverschaffer en als waardemaker. Dat vraagt om overtuigingskracht van de cultuurnetwerken in Nieuw-West en nieuwe financieringsmodellen. Er is een goede basis gelegd. Het zal van de cultuurnetwerken zelf moeten komen om samen met Stadsdeel Nieuw-West te bepalen welke invulling zij aan het nieuwe cultuurbeleid willen geven. Het Stadsdeel heeft uitgelezen mogelijkheden om niet alleen een normaal, maar ook een Nieuw Amsterdams Peil te bereiken.

Stadsdeel in transitie

De nieuwe ontwikkelingen op cultureel gebied in Nieuw-West markeren een omslagpunt in de stedelijke ontwikkeling van Amsterdam. Door de metropoolvorming van de stad, sterkere banden met omliggende gemeenten en upgradering van de mainports Schiphol en de haven komt het Stadsdeel steeds centraler te liggen in de metropool Amsterdam. Er doen zich kansen voor die nog niet ten volle worden benut. De achterstanden in sociaal-maatschappelijk, economisch en fysiek opzicht zijn immens en de crisis zet een rem op de transformatie van tuinstad naar een gemengd-stedelijk gebied. Het is daarom interessant om te zien dat veel bewoners, kunstenaars en cultureel ondernemers dit vacuüm aangrijpen om van onderop allerlei activiteiten te ontplooiën om zo zelf invulling te geven aan de transitie. Deels op initiatief of ondersteund door gevestigde instellingen, maar net zo vaak in het informele circuit.

Versillende organisaties hebben deze initiatieven een impuls gegeven. De Meervaart heeft een bijzonder open houding naar het Stadsdeel. Koers Nieuw-West is actief geweest in de rol van verbinder en multiplier en heeft culturele initiatieven van buiten naar het Stadsdeel gehaald. De Stadsdelen zelf en vooral de woningcorporaties hebben veel openingen geboden. Het Broedplaatsenbeleid van Amsterdam heeft de ontwikkeling van veel broedplaatsen (mede) mogelijk gemaakt. Daarnaast valt op dat gevestigde culturele instellingen uit het centrum steeds meer interesse tonen voor de buitenwijken van Amsterdam, met FOAM als sterk voorbeeld voor Nieuw-West. Duidelijk is ook dat veel cultuurfondsen hun grenzen verleggen naar de aandachtswijken om het cultuurbereik te vergroten. Het AFK heeft cultuurverkenner 'gestationeerd' in deze wijken. Het Rijk heeft er zelfs een apart landelijk fonds voor opgericht in 2009, het Fonds Cultuurparticipatie. Veel projecten in Nieuw-West hebben daarvan geprofiteerd.

De slagkracht van deze organisaties is door bezuinigingen aanzienlijk verminderd. En het einde daarvan is nog niet in zicht, zo geven partners aan. Dat betekent dat het culturele veld in Nieuw-West zelf meer verantwoordelijkheid zal moeten nemen om kunst- en cultuur op een hoger plan te brengen. Opvallend is met wat voor optimisme dat gepaard gaat. Er wordt nauwelijks geklaagd over de opgedroogde potjes. Dat is een gegeven van waaruit een zoektocht wordt ondernomen naar nieuwe mogelijkheden. Doorpakken is het devies, zodat het Stadsdeel sterker uit de crisis komt. Door het bestaande te versterken op basis van professionalisering, bundeling en verduurzaming kunnen projecten op een hoger plan worden gebracht. De bewoners zelf zijn het uitgangspunt. Door hun behoeftes centraal te stellen ontwikkelt het Stadsdeel een onderscheid kunst- en culturaanbod.

2. PARTICIPATIE

Publieksbereik

Hoewel de culturele infrastructuur nog niet op het niveau van de stad zit, lijkt er aan activiteiten geen gebrek te zijn in Nieuw-West. Veel cultuurprojecten hebben niettemin moeite om publiek te trekken, met name allochtone doelgroepen. In de scholen is het vrij gemakkelijk om kinderen en jongeren te bereiken en via hen wordt geprobeerd de ouders bij projecten te betrekken.

Een klassieke instelling als de OBA heeft een groot bereik onder de Marokkaanse en Turkse gemeenschap. Daarnaast wordt in veel projecten samengewerkt met jongerenwerkers en welzijnsorganisaties. Zij zijn vaak beter in staat om bepaalde doelgroepen aan een project te verbinden.

Vraag en aanbod

Wat opvalt in de gesprekken (meerdere geïnterviewden leggen deze kwestie op tafel), is dat de meeste activiteiten aanbodgericht zijn. Een kunstenaar of creatieve ondernemer bedenkt een activiteit en zoekt daar publiek bij. Veel projecten proberen weliswaar aan te sluiten bij een behoefte van bewoners, maar weinig projecten komen rechtstreeks voort uit een vraag of verzoek uit de buurt. Dit laat zich deels verklaren door het pionierskarakter van Nieuw-West en de relatief jonge initiatieven. De broedplaatsen bijvoorbeeld staan heel erg open voor hun omgeving, maar zoeken nog naar een slimme manier om verbindingen aan te gaan met de buurt. Die zoektocht is oriënterend, soms experimenteel, en dat leidt tot mislukkingen. Maar ook tot successen bij ondermeer Beehives, Garage Notweg en De Vlucht. Ook de vrijplaatsen in de rafelranden, 1800 Roeden en Nieuw en Meer, hebben steeds meer oog voor hun omgeving. De netwerken zijn nog groeiende en de verwachting is dat de broedplaatsen uiteindelijk een faciliterende rol van betekenis zullen spelen in de buurt. De intentie is er. Het grote voordeel ten opzichte van de vluchtige activiteiten van buiten is dat het fysieke ankerpunten zijn in de wijk waardoor veel duurzame banden met de omgeving mogelijk zijn.

Nieuw-West heeft in potentie een enorme culturele rijkdom, zij het verborgen in de mensen zelf. Kunstenaars, creatieven en culturele organisaties zijn in staat deze verborgen kwaliteiten bij de bewoners van Nieuw-West naar boven te halen. Dat is een kwaliteit die veel initiatiefnemers nog niet hebben, hoewel zij in hun onbevangenheid en enthousiasme al veel teweeg brengen. Er ligt een verantwoordelijkheid bij de gevestigde cultuurinstellingen en het Stadsdeel om de pioniers daarin te coachen. De bewoners zijn de basis van het verhaal. Zij zijn de dragers van wat er gaat gebeuren in Nieuw-West. Het gaat er nu om dat kunstenaars en creatieven verbindingen aan gaan met de mensen in het Stadsdeel.

Daarnaast is een actieve inzet nodig om de vraag bij bewoners actiever op te roepen en professioneel te begeleiden. Een anekdote uit de gesprekken was daarbij veelzeggend. Voor de tweede editie van het Sloterplasfestival werd gestreefd naar een groot aandeel van producties uit de eigen wijk. Er was echter nauwelijks rekening gehouden met de coaching en professionele begeleiding van de jongeren uit Nieuw-West, waardoor deze activiteiten onvoldoende uit de verf kwamen.

In de expertbijeenkomst is geadviseerd om cultuurcoaches aan te stellen, professionals die bewoners begeleiden in de ontwikkeling van projecten en hen vaardigheden bijbrengt. De bewoner denkt vooral voor zichzelf, de cultuurcoaches voor het belang van de wijk. De combinatie tussen bewoners en professionals zijn het interessantst, zo betoogde netwerkdenker Bert Mulder in dit gesprek.

De roep om participatie leidt al snel tot betutteling. Daarom is het belangrijk dat bewoners serieus genomen worden. Zij hebben over het algemeen een ander referentiekader en dito behoeftes dan veel aanbieders. Participatie vraagt om tijd en vertrouwen.

Het Stadsdeelbestuur heeft de ambitie om de bewoners in Nieuw-West meer coproductent te maken van cultuur in hun wijk. Zij hebben een platform nodig om zelf invulling te kunnen geven aan culturele uitingen en actieve begeleiding zodat ze de vaardigheden kunnen ontwikkelen om coproductent te worden. Dat zijn naast culturele vermogens ook sociale vaardigheden.

Ketens

In de gesprekken werd duidelijk dat er veel activiteiten naast elkaar worden ondernomen, zonder dat er goed is nagedacht over doelstellingen en leerlijnen. ‘Sprokkelinitiatieven’ werden ze genoemd. Om projecten op een hoger plan te brengen en bewoners een stap verder te helpen is aandacht nodig voor duurzame samenwerkingsverbanden, zodat deelnemers aan activiteiten langdurig (niet elke keer opnieuw) begeleid worden in hun culturele en maatschappelijke vorming.

Culturele activiteiten kunnen op verschillende wijze bewoners activeren. Door het *bezoeken* van voorstellingen, een tentoonstelling of een festival maken bewoners kennis met cultuur. In workshops kunnen ze actief *participeren* en worden talenten ontdekt. Bewoners worden zelf *producent* als ze hun talenten ontplooiën en zelf actief deelnemen in bijvoorbeeld een theatervoorstelling. Een stap verder gaat de *uitvoering* op een podium, waarbij drempels overwonnen worden en een gevoel van trots ontstaat. De keten kan zich verder ontwikkelen door *professionalisering* en uiteindelijk het zelf *lesgeven*. In het cluster van Theater de Meervaart met ondermeer 4West, Studio West, de Muziekschool en Jong Rast wordt een goede balans gevonden in het aanbod van activiteiten voor verschillende doelgroepen. Hier is veel aandacht voor de ontwikkeling van culturele loopbanen, zoals het stedelijk cultuurbeleid (2009-2012) het formuleert. Het cluster zou meer initiatief kunnen nemen in het verbinden van het aanbod aan de behoeftes in de wijk. De gewenste cultuureducatied medewerker die de vraag bij scholen onderzoekt en daarover adviseert kan daarin voorzien. De stedelijke instelling Mokka die hiervoor de aangewezen partij is heeft daarvoor geen mandaat. Daarnaast is het initiatief van Ymere om Studio West meer cursussen aan te laten bieden in de wijk een stap in de richting van een groter cultuurbereik.

Leerlijnen

Meerdere gesprekspartners hebben gehamerd op de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen. Dat is een belangrijk punt in het beleid voor cultuureducatie dat Koers Nieuw-West heeft ontwikkeld in samenwerking met scholen en aanbieders. Uitvoering van deze leerlijnen is wel tijdrovend en daarmee kostbaar. De effectiviteit van projecten is niettemin veel groter als kinderen duurzaam in aanraking komen met cultuurbeoefening, bijvoorbeeld muziekles. Dat verlaagt de drempel om de stap van kennismaking naar actieve cultuurparticipatie te nemen. Hoewel hier geen uitgebreid onderzoek naar is gedaan lijkt er op het eerste gezicht geen behoefte aan ingewikkelde beleidsplannen voor een overkoepelende ontwikkeling van leerlijnen. Scholen kunnen hier ook zelf afspraken over maken met aanbieders, bij voorkeur ondersteund door een educatiemedewerker. Belangrijk is de persoonlijke inzet en aandacht voor de ontwikkeling van de leerling.

Aanbevelingen

- Neem bewoners serieus, zij zijn de basis onder de cultuur van Nieuw-West. Bevorder de onderzoekende houding die kunstenaars van nature innemen. Zorg dat kunstenaars zich nestelen in de wijk en zich verdiepen in de belangen en behoeftes van bewoners.
- Begeleid de pioniers in hun doelstellingen om bewoners te activeren. Dat vraagt om professionele begeleiding en coaching, met name uit de netwerken zelf.
- Versterk de initiatieven die erop zijn gericht om vaardigheden te ontwikkelen bij bewoners en/of stel cultuurcoaches aan die deze rol op zich nemen.
- Versterk de samenwerking tussen organisaties en zorg voor afstemming in activiteiten. Stel daarbij de vraag wat de effecten zijn van het project op de ontwikkeling van bewoners.
- Formuleer heldere doelstellingen over het bereik en het soort activering.
- Zorg dat in het cultuuraanbod de hele keten wordt bediend van kennismaken – participeren – produceren – presenteren – professionaliseren – doceren
- Stimuleer waar mogelijk de ontwikkeling van leerlijnen. Een cultuureducatie-medewerker zou daarover afspraken kunnen maken tussen scholen en aanbieders.

3. ONDERNEMENDE COALITIES

Verborgene netwerken

Er blijken nog veel vooroordelen te bestaan over kunst- en cultuur in aandachtswijken. Veel cultuurnetwerken zijn nog niet goed doorgrond. Verschillende gesprekspartners hamerden hierop. Zo betoogde Farah Moufid (24-Karaats) dat het Stadsdeel en gevestigde cultuurinstellingen een blinde vlek hebben voor netwerken in de jongerencultuur. Moufid beweegt zich met zijn evenementenorganisatie tussen de informele netwerken van jongeren en de institutionele partijen en kan daarin bruggen slaan. In zijn woorden hebben jonge ondernemers moeite om te overleven door de ontoegankelijkheid van het establishment. Veel initiatiefnemers die niet tot gevestigde instellingen behoren of afgestudeerd zijn aan een kunstacademie worden onvoldoende serieus genomen.

Jeanne van Heeswijk, zelf kunstenaar en ervaringsdeskundige in Nieuw-West ziet dat veel gevestigde partijen bevooroordeeld zijn over wat goede kunst- en cultuuruitingen zijn. Volgens haar is de belangrijkste cultuuruiting in Nieuw-West een Marokkaanse bruiloft. Daar worden bedragen rond 25.000 euro uitgegeven aan mode, muziek, eten, podia etc. Allemaal cultuuruitingen. Daar waar deze markt een goede plek zou kunnen vinden in Nieuw-West zoeken velen hun heil in Beverwijk of Zaanstad bij gebrek aan geschikte zalen in Amsterdam. De Villa merkt dat ze steeds vaker geboekt worden voor Turkse of Marokkaanse feesten en profiteert van deze leemte.

Ontvankelijkheid voor cultuuruitingen buiten het eigen blikveld is een belangrijke opgave voor het nieuwe cultuurbeleid. Men kan zich afvragen waarom de eerste ondernemers zich nog niet hebben gemeld die zich op deze markt storten. Daar spelen een aantal factoren, zoals het gebrek aan ruimte. Hoewel er veel meters leeg staan in Nieuw-West gaat het vaak om kantoren die minder geschikt zijn voor grote activiteiten. Daarnaast is weinig bezit in particulier eigendom en zijn de m2-prijzen relatief hoog in vergelijking met Beverwijk en Zaanstad.

Om beter inzicht te krijgen in de informele netwerken en de mogelijkheden die deze bieden voor de culturele verrijking van het Stadsdeel zou voor de Marokkaanse en Turkse gemeenschap een accountmanager kunnen worden aangesteld. Bij de samenstelling van een kopgroep (zie hoofdstuk 6) is het belangrijk om goed na te gaan of de verschillende doelgroepen zijn bediend.

Vorming van ondernemende coalities

Er is in de gesprekken veel gewaarschuwd voor vergadercircuits: netwerken om het netwerken. Samenwerking is belangrijk, maar dan rond een project of concrete vraag. Het gaat om het vormen van ondernemende coalities rond gedeelde belangen. Dat geldt zowel voor de makers, aanbieders als bijvoorbeeld corporaties. De vorming van coalities is niet vanzelfsprekend in Nieuw-West. Opvallend is wel de informele band die gevestigde partijen met elkaar hebben. Een voordeel daarbij is dat verschillende instellingen zijn geclusterd rond de Meervaart. Veel nieuwe initiatiefnemers of aanbieders hebben meer moeite om aansluiting te vinden bij het culturele veld. Voor hen is de drempel naar bestaande instellingen vrij hoog. In tijden van financiële krapte neemt ook de beschermingsdrang toe, wat de samenwerking belemmert. Anderzijds kunnen bezuinigingen juist ook leiden tot nieuwe samenwerkingsverbanden, zoals de OBA die bijvoorbeeld steeds vaker samenwerkt met het welzijnswerk.

Meerwaarde door samenwerking

Netwerken is een mentaliteit. Het is belangrijk om prikkels te blijven geven voor de vorming van coalities. Dat begint met kennis over verschillende partijen: initiatiefnemers, aanbieders, opdrachtgevers etc. Daarnaast ligt er een taak om verbindingen te leggen, mensen te informeren en met elkaar in contact te brengen. Vooral nieuwkomers in het Stadsdeel zijn nog zoekende. Veel initiatieven, uit enthousiasme ontstaan, bestaan naast elkaar. Het wiel wordt regelmatig opnieuw uitgevonden. Deze versnippering is deels een erfenis van de samenvoeging van drie stadsdelen. Het komt regelmatig voor dat verschillende partijen met soortgelijke projecten actief zijn of met verschillende projecten in dezelfde buurt. Hoewel enige concurrentie niet slecht is, hebben het Stadsdeel en in de toekomst wellicht de kopgroep een rol om de afstemming beter te organiseren en aanbieders te bewegen tot samenwerking. Er is regie nodig om de krachten te bundelen. Op gebiedsniveau kunnen corporaties deze taak op zich nemen. Ymere heeft in Buurt 5 zelf het initiatief genomen om naschoolse activiteiten op elkaar af te stemmen, zodat een duurzaam dagelijks aanbod ontstaat. Dit was belangrijk omdat aanbieders als FOAM, Ucee Station, Schatkamer en Studio West allemaal in dezelfde pool van jongeren visten. De afstemming heeft geleid tot een samenhangende programmering waarin de partijen naar elkaar doorverwijzen en kruisverbanden ontstaan. De projecten afzonderlijk worden daarmee op een hoger plan gebracht.

Ook voor de verschillende websites met cultuuraanbod geldt: door samenwerking ontstaat meer dan de som der delen. De informatievoorziening is goed verzorgd, maar activiteiten kunnen beter op elkaar worden afgestemd. En hoewel dit ook wel gebeurt kan er ook beter naar elkaar worden doorverwezen. De autonomie gaat niet verloren als men met elkaar in gesprek gaat over samenwerking, integendeel. De belangrijkste basis onder de vorming van coalities is vertrouwen.

Toegankelijkheid

Een aandachtspunt is de toegankelijkheid van de gevestigde instellingen. Veel initiatieven zijn kleinschalig en startend. Er zit een gat tussen de kleine kunst- en cultuurprojecten en gesubsidieerde

instellingen. De ontvankelijkheid van de grote partijen voor kleine initiatieven kan beter. Hier ligt een intermediaire rol voor het Stadsdeel. Datzelfde geldt voor de ontsluiting van de informele netwerken en doelgroepen die niet direct op het netvlies staan van de gevestigde partijen. Tot slot zijn de cross-sectorale verbindingen van belang. Een voorbeeld is FOAM, die in haar zoektocht naar enthousiaste deelnemers een samenwerking is aangegaan met ondermeer een buurthuis.

Intermediairs

Het veld kan de samenwerking best zelf organiseren. Ondernemerschap is de basis onder kunst en cultuur in Nieuw-West. Dat is de teneur uit de gesprekken. Met name startende cultureel ondernemers en partijen van buiten hebben niettemin behoefte aan een aanspreekpunt die hen op weg helpt. Zij kunnen profijt hebben van een verbinder die hen wegwijs maakt in de cultuurnetwerken van Nieuw-West. In eerste instantie vervullen de cultuurambtenaren deze rol. Deze rol wordt goed gewaardeerd door het veld. In de loop van veel projecten, meestal bij de uitvoering krijgen kunstenaars en cultureel ondernemers te maken met andere ambtenaren in het Stadsdeel. Zij zijn niet altijd zo begaan met kunst en cultuur als de cultuurambtenaar en kijken met een andere blik naar het project. Dat levert wel eens strubbelingen op. De afstemming binnen de organisatie van het stadsdeel is niet altijd goed georganiseerd. Een van de adviezen is het aanstellen van accountmanagers voor dergelijke projecten. Zij zijn blijvend verantwoordelijk voor de voortgang van een project. Dat vraagt om een goede afweging over de tijdsinvestering (zie ook hoofdstuk 4). Naast de cultuurambtenaren zou het Servicepunt Amateurkunst (SAKA) de rol van doorverwijzer kunnen aannemen voor starters die op weg geholpen willen worden. Dat is reeds een belangrijke taak van het SAKA, maar de vindbaarheid kan beter. Datzelfde geldt voor de cultuuraanjager van het AFK. Zij heeft slechts een dag in de week voor deze rol en dat is te weinig. Een effectieve intermediair is zichtbaar, bereikbaar en laagdrempelig.

Specifiek voor cultuureducatie is een actieve coördinator noodzakelijk. Er zijn veel aanbieders en veel vragers, maar er is niemand die beiden goed op elkaar afstemt. Cultuurcoördinatoren in scholen reageren opportunistisch en in veel gevallen ondoordacht op aanbiedingen voor programma's en de aanbieders zelf hebben moeite om alle scholen te bereiken. Een praktische en onafhankelijke intermediair zou hier een aanzienlijke meerwaarde kunnen hebben, zeker met het oog op de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen.

Borrels en theehuizen

Naast de proactieve vorming van coalities blijft er behoefte aan informeel netwerken, zoals borrels rond themabijeenkomsten. De Cultclub, Creamclub, KunstWestborrel, de cultuurborrel van het Stadsdeel in samenwerking met de Meervaart lijken daarin te voorzien. Daar ga je naar toe als het programma aanspreekt of om informeel contact te hebben met collega's. Borrels zijn alleen minder aantrekkelijk voor Marokkanen en Turken, dus is het verstandig om ook te kijken naar andere vormen van ontmoeting. Een interessante anekdote kwam van de OBA. De bibliotheek blijkt de uitgelezen plek voor jonge moslims om elkaar (anoniem) te ontmoeten voor bijvoorbeeld een eerste afspraakje. Open koffie- of theehuizen zijn interessante plekken om de ontmoeting tussen verschillende groepen te stimuleren. De OBA is een neutrale plek waar dat zou kunnen.

Aanbevelingen

- Stel een accountmanager of verbinder aan voor het ontsluiten van informele netwerken. Belangrijk is dat deze goed is ingevoerd bij deze groepen (met name Marokkanen en Turken).
- Breng partijen bij elkaar rond gemeenschappelijke belangen. Zorg voor open agenda's en een informele setting om vertrouwen te genereren. Stimuleer alleen de netwerken met een duidelijke gezamenlijke doelstelling.
- Organiseer de afstemming van culturele activiteiten op buurtniveau. Daarover kunnen afspraken worden gemaakt met corporaties.
- Maak duidelijke keuzes en voorkom dubbelingen. Stimuleer en beloon de samenwerking van vergelijkbare initiatieven.
- Zorg voor een goede informatievoorziening en een duidelijk aanspreekpunt voor verschillende onderwerpen bij het Stadsdeel.
- Organiseer de afstemming van projecten binnen het stadsdeel met de verschillende afdelingen.

4. CULTUURBELEID

Een visie voor cultuur in Nieuw-West

Sinds de samenvoeging van drie stadsdelen en het einde van Koers Nieuw-West wordt er een vacuüm gevoeld op het gebied van kunst- en cultuur in Nieuw-West. Dat wordt door het culturele veld aan de ene kant ervaren als een verademing. Er is lucht en ruimte, er zijn (cultuur)ambtenaren die erg benaderbaar zijn en initiatiefnemers een helpende hand bieden. Het zijn korte lijntjes, zaken zijn snel geregeld. Maar er is weinig tijd voor strategie en uitwisseling over beleid voor de lange termijn. Dat leidt tot een gebrek aan mandaat. Het bestuur zou zich krachtiger moeten uitspreken en ambtenaren een richting moeten meegeven over de koers die het Stadsdeel wil varen op het gebied van kunst en cultuur. Dat vraagt om een heldere visie, zodat het veld duidelijkheid heeft over waar het zich op kan focussen. Een visie die oog heeft voor de uitdrukking van de eigen cultuur van bewoners.

Inhoudelijk zou de visie moeten aansluiten bij de veranderingen in de samenleving en de fase van transitie waarin het Stadsdeel zich bevindt. Van buitenwijk naar centraal gebied in de metropoolregio, van homogeen naar heterogene wijk, van woonbuurt tot multifunctioneel Stadsdeel, van collectieve voorzieningen naar individueel initiatief etc. Als labels voor de visie zijn genoemd:

- Cultureel ondernemerschap. Een actieve en ondernemende culturele sector die veel zelfinitiatief toont en verbindingen aangaat met de omgeving. Initiatiefnemers proberen hun projecten zoveel als mogelijk onafhankelijk van subsidies te realiseren.
- Cultuurproductie. Stadsdeel Nieuw West is de experimentele productieplek van Amsterdam en omgeving. Hier is ruimte en zijn relatief lage kosten voor kunstenaars, cultureel ondernemers en talenten uit de wijk om zich te ontplooiën.
- Diversiteit. Stadsdeel Nieuw-West onderscheidt zich door een divers cultuuraanbod dat uniek is voor Amsterdam en de rest van Nederland. De bijzondere bevolkingsopbouw van

vooral jonge mensen van diverse afkomst biedt kansen om succesvol te worden in nichemarkten.

“Een visie is een stempel van vertrouwen, geen blauwdruk voor strakke beleidskaders”, aldus Bert Mulder in het gesprek met experts. In andere gesprekken zijn soortgelijke woorden gevallen. De institutionele omarming van kunst en cultuur kan verstikkend werken. Er is behoefte aan een visie, maar met behoud van lucht en ruimte. Geen regels dus om de visie in te kaderen. Het belang van maximale vrijheid en flexibiliteit is groot in Nieuw-West, omdat de ontwikkelingen in het Stadsdeel zo snel gaan dat keuzes die je nu maakt over twee jaar volledig achterhaald kunnen zijn. In het cultuurbeleid kunnen deze vrijheden worden ingebouwd en momenten worden gekozen om het beleid te herijken aan de actualiteit.

Keuzes maken betekent niet dat er geen ruimte is voor afwijkende activiteiten, zeker niet als daar een markt voor blijkt te bestaan. Waar de overheid initiatieven loslaat kan de markt instappen. Voorkomen moet worden dat deze worden belemmerd in hun ontwikkeling. Voorop staat dat er helderheid bestaat over de richting die het Stadsdeel kiest.

Heldere doelstellingen

Hoewel de kwaliteit van het aanbod toeneemt komen veel projecten in Nieuw-West vrij opportunistisch tot stand. Op basis van een probleem met bijvoorbeeld jongeren, de intentie van een cultuurinstelling in het centrum om ‘iets’ te doen in een aandachtswijk, de leegstand van een pand of op basis van een wild idee van een kunstenaar. Waar het vaak aan schort zijn heldere doelstellingen. Over wat het project beoogt, welke doelgroep men wil bereiken, het aantal mensen dat wordt geactiveerd, de potentiële waardeontwikkeling in de buurt of welke vaardigheden het project wil ontwikkelen bij bewoners. Dat er een grote vrijheid wordt gewenst in de ontwikkeling van kunst en cultuur neemt niet weg dat er doelstellingen kunnen worden geformuleerd. Daarmee wordt de artistieke vrijheid van de kunstenaar niet direct aangetast. Belangrijk is wel dat de kunstenaars zelf invulling kunnen geven aan de doelstelling. Een goed referentiekader zijn de ervaringen uit het welzijnswerk. Daar werd de focus op doelstellingen en targets geleidelijk zo sterk dat de verantwoordingsmechanismen van de opdrachtgever een grotere rol gingen spelen dan het referentiekader van de bewoners. Kunstenaars zijn vaak beter dan beleidsmakers in staat om te onderzoeken wat er speelt in de wijken en zouden dus ook zelf een rol kunnen spelen bij de formulering van doelstellingen.

Het Stadsdeel dient heldere doelstellingen te formuleren op beleidsniveau, andere partijen (cultuurinstellingen, kunstenaars) op projectniveau.

Beoordeling

Op basis van duidelijke doelstellingen kunnen projecten ook beter worden geëvalueerd. Zo ontstaat kennis over de effecten in de wijk en verbeterpunten voor de projecten. Kunst- en cultuurprojecten worden sterker en het draagvlak vergroot. In de gesprekken is veel gehamerd op kwaliteit. In het verleden zijn veel projecten gesubsidieerd die nauwelijks effect hebben gesorteerd in de wijken. Let op: heb oog voor het gegeven dat kwaliteitscriteria voor de ene partij anders kunnen zijn dan de andere.

Diverse instellingen en onderzoeksbureaus ontwikkelen instrumenten voor evaluatie. Een landelijke database is bijvoorbeeld in ontwikkeling door het Community Art Lab XL. Zij hebben samen met de CoP Cultuurimpuls een ‘projectscan’ ontwikkeld waarmee een helder gesprek tussen opdrachtgever

en kunstenaar mogelijk is. Sommige corporaties hebben zelf meetinstrumenten ontwikkeld, zoals mkba-analyses. Ymere steekt bijvoorbeeld veel tijd in de monitoring van haar cultuurprojecten. Voor kunst en cultuur geldt dat harde cijfers geen volledig beeld kunnen geven van de effectiviteit van projecten. Naast deze kwantitatieve gegevens kunnen projecten geëvalueerd worden in verhalende vorm. Anekdoten van met name deelnemers geven veel informatie over wat een project teweeg heeft gebracht.

De artistieke kwaliteit kan daarnaast worden gegarandeerd door (ervaren) professionals te verbinden aan initiatieven. Hoewel het Stadsdeel een aantal kwaliteitsgaranties kan inbouwen is het belangrijk dat er vrije ruimte blijft bestaan voor experiment en dus ook voor mislukkingen. Dat is onvermijdelijk bij vernieuwing en juist daarin kan Nieuw-West zich onderscheiden. Geef mensen het gevoel dat een heleboel kan en mag, niet door strakke randvoorwaarden te stellen maar op basis van een goed verhaal.

Parels

Sommige stadsdelen, ondermeer Oost, ontwikkelen programma's voor kunst en cultuur. Daar wordt een partij ingehuurd om het programma te 'managen'. Koers Nieuw-West werkte ook op deze manier. In het culturele veld is geen behoefte aan een nieuwe programmagestuurde aanpak. Er is vooral behoefte aan een hands-on mentaliteit, uitvoering en verduurzaming van een aantal sterke projecten, ondersteund door een duidelijke visie. Projectgewijs werken staat dicht bij de realiteit en biedt mogelijkheden om in te spelen op de actualiteit. Tussen projecten kunnen linkjes worden gelegd (zie hoofdstuk 3) zodat het geheel een samenhangend aanbod vormt. Richt de inzet van het Stadsdeel en corporaties op een aantal 'parels', zoals Sander Vermeer (Ymere) de kansrijke projecten noemt.

Lange termijn commitment

Let op: projectgericht werken wil niet zeggen dat er geen commitment nodig is. Er is kritiek op het korte termijn denken en de jaarlijkse projectentombola. Ook veel fondsen gaan zelden langdurige relaties aan met projecten. Zij verstrekken alleen subsidie aan vernieuwende initiatieven. Veel instellingen en projectleiders leven permanent in onzekerheid over hun toekomst. Door langdurige relaties aan te gaan krijgen projecten meer mogelijkheden voor verdieping en doorontwikkeling. Herhaling doet geen afbreuk aan innovatie, het is juist een oefening in vernieuwing. Voor het slagen van een innovatie zijn namelijk sterke netwerken nodig en die hebben vaak meer tijd nodig om zich te ontplooien.

Structurele subsidie is ook goedkoper, langdurige projecten hoeven geen opstartkosten meer te maken en zijn over het algemeen efficiënter. Versterk en veranker het bestaande in plaats van ieder jaar nieuwe projecten optuigen naast elkaar. Verbind nieuwe initiatiefnemers bij overlappingsen aan bestaande activiteiten en instellingen.

Overheden en corporaties hebben de neiging om ruimte te geven aan projecten om aan te jagen, als katalysator te fungeren, maar initiatiefnemers krijgen weinig tijd en ruimte om zelf door te groeien. In een vervolgfase moet ineens aan allerlei voorwaarden worden voldaan: projectplannen, visies, businessplan, etc. Doordat de initiatiefnemer hier vaak niet aan kan voldoen worden veel projecten verbogen naar een bedrijfsvorm en overgenomen door andere (bureaucratische en dure) organisaties. Dit soort reflexen kunnen worden voorkomen door initiatiefnemers toe te staan om zelf te groeien op hun eigen manier.

Financiering

Onvermijdelijk zijn ook de bezuinigingen onderwerp van gesprek geweest. De reacties getuigen van veel ondernemerschap. De geldstroom waar Koers Nieuw-West over beschikte was een zegen maar ook een belemmering. Het leidde tot hoge verwachtingen, veel partijen werden afhankelijk van de organisatie en dat zette een rem op het ondernemerschap. Bottom-up initiatieven gedijen nu redelijk goed. Met name gevestigde instellingen worden hard geraakt door de bezuinigingen. Ondermeer Studio West, de OBA, Ucee Station en het Van Eesterenmuseum dreigen noodzakelijke subsidies mis te lopen.

Dat is funest voor een duurzame culturele infrastructuur, die toch al vrij wankel is. Naast het stadsdeel is/wordt ook door het Rijk en corporaties flink gesneden in de investeringen voor kunst en cultuur. Deze bezuinigingen hebben niet alleen consequenties voor de culturele infrastructuur, maar zeker voor Nieuw-West ook voor de economische en sociale infrastructuur. Deze instellingen staan in tegenstelling tot de meer elitaire instellingen uit de binnenstad dicht op de samenleving en vervullen een belangrijke sociaal-maatschappelijke rol in Nieuw-West. Cultuur leidt bovendien tot een aanmerkelijke waardeinstijging. Aandachtswijken met relatief veel kunst en cultuur herstellen veel sneller dan cultuurarme wijken, zo heeft onderzoek aangetoond (ABF Cultuur 2007, Cultuurimpuls 2011). Zo beschouwd kunnen kunst en cultuur als relatief goedkope investering worden gezien in de stedelijke vernieuwing van de wijk. Daarop kunnen ook andere investeerders worden aangesproken.

Aanbevelingen:

- Ontwikkel een duidelijke visie voor cultuur in Nieuw-West gebaseerd op cultureel ondernemerschap, productie en diversiteit.
- Maak op basis van de beleidsdoelstelling keuzes voor een aantal activiteiten waarin wordt geïnvesteerd, zonder andere activiteiten op eigen initiatief uit te sluiten. Laat de invulling van de projecten (en hun doelstellingen) over aan het veld.
- Zorg voor flexibiliteit in het beleid door deze regelmatig te herijken aan de praktijk. De Kopgroep (hfst 6) kan daarbij behulpzaam zijn.
- Stel heldere doelstellingen (kwantitatief en kwalitatief) als voorwaarde voor subsidieaanvragen, organiseer de monitoring.
- Kies voor een projectgestuurde aanpak, dus geen programmatische invulling van het cultuurbeleid.
- Ga langdurige relaties aan met projecten en geef initiatieven met veel potentie de tijd en het vertrouwen om tot wasdom te komen.
- Beschouw kunst en cultuur als investering in de stedelijke vernieuwing.
- Sta open voor experiment, fouten maken is niet erg.

5. UITVOERING

Gewenning

Veel culturele ontwikkelingen zijn nieuw, in korte tijd zijn tientallen projecten ontwikkeld en vijf nieuwe broedplaatsen ontstaan. Meer plannen staan in de steigers. Kunstenaars vinden steeds beter hun weg in Nieuw-West en corporaties investeren actief in cultuurprogramma's en talentontwikkeling. Jaarlijks worden ook nieuwe festivals georganiseerd, dat zijn er ondertussen al 12. Zowel bewoners als institutionele partijen (Stadsdeel en corporaties) moeten nog wat wennen aan de nieuwe ontwikkelingen. Om te beginnen zijn er enkele notoire klagers rond de Sloterplas en bij de Villa. Zij zijn ooit naar de Westelijke Tuinsteden verhuisd voor het Tuinstadgevoel en weigeren toe te geven aan de transitie die het Stadsdeel ondergaat. Tussen de nieuwe activiteiten en hun wensen zal een goede balans gevonden moeten worden. Dat vraagt om een duidelijk aanspreekpunt waar mensen hun klachten kunnen uiten en een platform om het gesprek aan te gaan. Geef deze bewoners het gevoel dat ze gehoord worden. Dat kan betekenen dat het Stadsdeel wel eens nee kan zeggen tegen activiteiten. Voorkomen moet worden dat de klagers het debat domineren en de ontwikkelingen een halt toe kunnen roepen doordat ze harder roepen dan voorstanders. Een goede afweging is belangrijk. Daarnaast is het bestuurlijk mandaat voor de continuïteit van kunst- en cultuuractiviteiten van belang.

Vergunningen

Er zijn kritische geluiden uit het culturele veld over de verlening van vergunningen. Deels heeft dat te maken met de onbekendheid van veel initiatieven en misverstanden. De essentie van de problematiek zit in de onduidelijkheid over de procedures en gebrekkige communicatie. Veel pioniers hebben weinig kennis over de termijnen en regels voor de aanvraag van vergunningen. De informatievoorziening kan beter. Daarnaast zou de afdeling Vergunningen in een vroeger stadium bij nieuwe activiteiten betrokken moeten worden. Daar ligt een verantwoordelijkheid bij het veld zelf en de cultuurambtenaren die initiatiefnemers ondersteunen.

Het Stadsdeel zou in overweging kunnen nemen om regelvrije zones in te stellen, bijvoorbeeld op de braakliggende terreinen waar op dit moment stedelijk beleid voor wordt ontwikkeld. Dat biedt culturele partijen de vrijheid en ruimte om kansrijke activiteiten te onderzoeken.

Verkokering

Een probleem van veel kunst- en cultuurprojecten is dat ze op het snijvlak van disciplines actief zijn. In de samenwerking met het Stadsdeel leidt dat soms tot problemen. De OBA bijvoorbeeld is welzijn, recreatie, (taal)onderwijs en cultuur. Studio West en Ucee station verzorgen activiteiten die vallen onder jeugd, welzijn en cultuur. Meerdere directies en wethouders zijn hiervoor verantwoordelijk. Projecten dreigen de boot te missen als bezuinigingen worden aangekondigd. Veel activiteiten zijn effectief op meerdere disciplines en zorgen opgeteld voor een aanzienlijke social return. Door de verkokering in het Stadsdeel is het moeilijk om overzicht over de effectiviteit van cultuurprojecten te verkrijgen. Dit vraagt om duidelijke afspraken en interne afstemming over doelstellingen en resultaten.

Aanbevelingen:

- Zorg voor duidelijke communicatie over nieuwe activiteiten en een aanspreekpunt voor bewoners met vragen of klachten.
- Verzorg een duidelijke informatievoorziening in het culturele veld over vergunningenprocedures en regelgeving.
- Betrek de afdeling vergunningen in een vroeg stadium bij nieuwe initiatieven.
- Beoordeel instellingen en projecten op basis van hun effectiviteit in verschillende domeinen, niet enkel bij de verantwoordelijke directies.

6. KOPGROEP

Cultuur in Nieuw-West is beschreven als een spinnenweb, met allemaal spelers die met elkaar verbonden zijn. Die verbindingen zijn echter niet overal even sterk, er zijn meerdere cultuurnetwerken die langs elkaar heen werken. Het culturele veld heeft aangegeven zelf verantwoordelijkheid te willen nemen om de afstemming te organiseren. Daarvoor is door Andreas Fleischman (Meervaart) het idee van een Kopgroep voorgesteld. In verschillende gesprekken zijn hiervoor ideeën aangereikt.

De aanleiding is de constatering dat de verschillende cultuurnetwerken in Nieuw-West goed functioneren. Iedereen bereikt zijn eigen doelgroep. Maar het verbindende medium ontbreekt. Er zijn een heleboel onbenutte kansen om de netwerken boven zichzelf uit te laten stijgen door samenwerking. De Kopgroep is een samenwerkingsverband van verschillende koplopers die deze netwerken vertegenwoordigen. Zij komen bij elkaar met het doel om het Stadsdeel te 'programmeren' op cultureel gebied. De ingrediënten en faciliteiten zijn er al, de Kopgroep zal ze bij elkaar brengen en op een hoger plan brengen. Het is een informeel samenwerkingsverband en klankbord voor het Stadsdeelbestuur.

Het initiatief voor de vorming van de kopgroep is/wordt genomen door het veld zelf. Zij opereert onafhankelijk van het Stadsdeelbestuur. Voor de keuzes die de kopgroep maakt hoeft geen verantwoording te worden afgelegd bij de Stadsdeelraad en dat levert vrijheid op in het denken en handelen. De Kopgroep houdt zich niet bezig met de verdeling van subsidies. Dat zou leiden tot rare onderlinge verhoudingen en belangenverstremming. Het gaat hen wel om inhoud en kwaliteit en de vorming van partnerships.

Samenstelling

De Kopgroep heeft een vaste kern en een schil van wisselende vertegenwoordigers van diverse cultuurnetwerken in Nieuw-West. Dat is belangrijk omdat het Stadsdeel zich op cultureel gebied razendsnel ontwikkelt en de samenstelling van de netwerken aan verandering onderhevig zijn. Niet alleen gesubsidieerde instellingen nemen zitting in de Kopgroep, ook initiatieven uit de markt en in het informele circuit kunnen vertegenwoordigd worden. De ambitie is om de gehele culturele sector in Nieuw-West te bestrijken.

De deelnemers vinden elkaar op kwaliteit. Belangrijk is dat alle geledingen van cultuur in Nieuw-West zich vertegenwoordigd voelen in de kopgroep. Gestreefd wordt naar een werkbare groep van ongeveer tien deelnemers.

Doelstelling

Het gemeenschappelijk belang van de Kopgroep is de vorming van een levendig en sterk cultuurklimaat in Nieuw-West. Door in contact te treden met andere cultuurpartijen wordt voorkomen dat netwerken zich teveel afsluiten van wat er om hen heen gebeurt.

Taken

- het vaststellen van een jaarprogramma
- verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering van het programma
- bezoeken van initiatieven
- adviseren (gevraagd en ongevraagd) van het Stadsdeel

Risico's

Op een expertmeeting is het idee van de Kopgroep omarmd als bijzonder initiatief dat past bij de mentaliteit en aanpak in Nieuw-West. Ze waarschuwen wel voor het afbreukrisico dat bestaat als de aandacht afneemt en eigen belangen gaan prevaleren. Flexibiliteit van de Kopgroep is daarom belangrijk. Er moet daarnaast goed oog zijn voor netwerken die niet direct op het netvlies van de gevestigde instellingen staan, zoals initiatieven uit de Marokkaanse en Turkse gemeenschap.

BIJLAGE

Geïnterviewden

Dasha van Amsterdam	Steunpunt Amateurkunst, NWE
Levent Aslan	Aslan Muziekschool
Jasper Banen	KunstWest
Arjen Barel	Bureau Barel
Loek Beren	Colour Kitchen
Shirley Brandeis	Westerpost
Iwan Daniëls	Nice Nieuw West
Jeanette Dekeuckeleire	Art Kitchen Gallery
Iris Dik	Adviseur beeldende kunst
Jaap Draaisma	Urban Resort
Mirjam Ducloo	UCEE station / click F1
Fatima Essahsah	AFK
Andreas Fleischmann	Theater de Meervaart
Bart de Groot	Beehive
Marij Janssen	OBA
Eefje Kan	Groundbreakers
Mira Kho	Vrede van Utrecht
Liza Kleeven	FOAM
Diana Krabbendam	The Beach
Kristien van den Oever	Stadia BV
Hans van der Schaaf	van Eesteren Museum
Mirjam Terpstra	Studio West
Luc Upson	Kaboem productions
Sander Vermeer	Ymere
Henriette Waal	Wilde Westen

Deelnemers rondetafel koplopers

Andreas Fleischmann	Meervaart
Nicolle Schatborn	Kunstenaar
Iris Dik	Adviseur beeldende kunst
Jeanette Dekeuckeleire	Galeriehoudster
Dasha van Amsterdam	Steunpunt Amateurkunst, NWE
Farah Moufid	24 Karaats
Marij Janssen	OBA
Bart de Groot	Beehives
Martijn de Graaf	Stadsdeel Nieuw-West
Eva Pas	Stadsdeel Nieuw-West
Pauls de Wilt	Stadsdeelwethouder (laatste uur)
Simon van Dommelen	de Stad bv

Jeroen Saris	de Stad bv
Annemiek van Bommel	de Stad bv

Deelnemers rondetafel experts

Jeanne van Heeswijk	Kunstenaar
Jos van der Lans	Cultuurpsycholoog / publicist
Ramon Mosterd	Jeanne Works
Bert Mulder	ESociety Instituut Haagse Hogeschool
Wouter Veldhuis	Must architects
Paulus de Wilt	Stadsdeelwethouder Nieuw West
Ruth Buwalda	Stadsdeel Nieuw West
Eva Pas	Stadsdeel Nieuw West
Jeroen Saris	De Stad bv
Simon van Dommelen	De Stad bv

Deelnemers rondetafel ambtenaren

Redouan Boussaid	Projectleider Sociaaleconomische Vernieuwing
Marit Brink	Beleidsmedewerker vergunningen
Caroline Elbers	Ontwerper openbare ruimte
Maarten van Ettekoven	Assistent projectmanager Stedelijke Ontwikkeling
Martijn de Graaf	Beleidsadviseur kunst & cultuur
Else Ham	Projectleider Sociaaleconomische Vernieuwing
Matthijs Opheikens	Productbeheerder infra
Lizette Ploeg	Teamleider Programma's & Projecten
Jeanette van Stuijvenberg	Stedenbouwkundig ontwerper
Eva Pas	Stadsdeel Nieuw-West
Jeroen Saris	De Stad bv